МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему **ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА (В'ЯЗАННЯ, ВИШИВКА)**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0353-ап
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньої програми Переклад (англійський)
Кіпка Надія Віталіївна

Керівник к.ф.н., доц. Андреєва І. О.
Рецензент: к.ф.н. Сєдакова М. В.

Запоріжжя – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП..... 3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ 7
1.1 Поняття «термін» та «терміносистема»..... 7
1.2 Класифікація термінів..... 11
1.3 Способи перекладу термінів 15
РОЗДІЛ 2 СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА (В'ЯЗАННЯ ТА ВИШИВКА)..... 24
2.1 Класифікація термінів в'язання та вишивки 24
2.2 Особливості функціонування термінів та способи їх перекладу..... 32
2.3 Стратегії та прийоми перекладу 39
2.4 Особливості перекладу термінів..... 50
ВИСНОВКИ……...57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 60
ДОДАТОК А..... 65

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології_____
Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови_____
Освітній рівень магістр_____
Спеціальність 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська_____
Освітньо-професійна програма Переклад англійський)_____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

_____

«____»_____2024 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

_____КІПКА НАДІЯ ВІТАЛІЇВНА_____

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Особливості перекладу термінології сфери декоративно-ужиткового мистецтва (в'язання та вишивка)»_____
Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Андреєва Ірина Олександрівна к.ф.н., доц.
затверджені наказом ЗНУ від «27» лютого 2024 року № 352-с
2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 29.11.2024 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)
Особливості перекладу термінології сфери декоративно-ужиткового мистецтва (в'язання та вишивка)

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
1) Теоретично обґрунтувати основи дослідження сфери декоративно-ужиткового мистецтва;
2) Проаналізувати класифікацію англомовної термінології на позначання в'язання та вишивки ;
3) Проаналізувати на основі теоретичного матеріалу проблеми перекладу англомовної термінології сфери декоративно-ужиткового мистецтва);
4) Проаналізувати лінгвістичні та екстралінгвістичні проблеми перекладу.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи магістра (проєкту)

Розділ	Прізвище,ініціалитапосада консультанта	Підпис,дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	к.ф.н., доц. Андреєва І. О.	07.06.2024	07.06.2024
Розділ1	к.ф.н., доц. Андреєва І. О.	02.09.2024	02.09.2024
Розділ2	к.ф.н., доц. Андреєва І. О.	01.10.2024	01.10.2024
Висновки	к.ф.н., доц. Андреєва І. О.	21.10.2024	21.10.2024

6. Дата видачі завдання 03.06.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	лютий – квітень 2024	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2024	виконано
3.	Написання вступу	червень 2024	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2024	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2024	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2024	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2024	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад–грудень 2024	виконано
9.	Захист	грудень 2024	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ Н.В. Кіпка

Керівник роботи _____ І.О. Андреєва

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Г.О. Хацер

РЕФЕРАТ

Дипломна робота– стор 59, джерела 78, додатки 1.

Об'єкт дослідження : Термінологічна система декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема терміни, що стосуються технік, інструментів, матеріалів і процесів в’язання та вишивки**.**

Мета роботи: Визначити особливості перекладу термінології у сфері декоративно-ужиткового мистецтва зокрема у підвидах в’язання та вишивки з англійської мови на українську, дослідити основні проблеми перекладу та розробити рекомендації для збереження точності, адекватності й культурної відповідності перекладу.

Теоретико-методичні засади: дослідження базується на теоретичних основах праць Голуб Л.М., Карабан В.І.,Корунець В. Г., Мостовий М.І.

Основу дослідження становить термінологія у сфері декоративно-ужиткового мистецтва (в’язання та вишивки) .

Отримані результати: у результаті дослідження **було** систематизовано типові терміни та поняття декоративно-ужиткового мистецтва, що використовуються у в’язанні та вишивці. Основні труднощі перекладу англомовних термінів виникають багатозначність термінів,відсутність відповідників у мові перекладу, культурно-історичні відмінності. Найпоширенішими методами перекладу є: калькування для збереження структури термінів, адаптація термінів з урахуванням культурного контексту та описовий переклад для специфічних технік, які не мають українських аналогів.

Ключові слова: *переклад термінології, декоративно-ужиткове мистецтво, в’язання, вишивка, калькування, описовий переклад, культурна адаптація.*

ВСТУП

Проблеми термінології у колі найактуальніших питань перекладознавства та лінгвістики, адже термінологічні одиниці належать до того шару лексики, яка, з одного боку, посідає значне місце в загальнонаціональному словнику будь-якої мови, розвивається стрімкими темпами, користується підвищеним попитом серед фахівців будь-якої галузі, а з іншого, здатна утворювати певні перешкоди для перекладача у різних сферах. Не зважаючи на те, що переклад текстів у жодному разі не зводиться лише до відтворення термінологічних одиниць мовою перекладу, та все ж без знань, пов'язаних з походженням, способами утворення, класифікацією, особливостями перекладу конкретно термінів, відповідний переклад виявляється неможливим.

Галузь прикладного мистецтва сьогодні набуває неймовірної популярності. Через призму сучасного бачення краси такі види декоративно-прикладного мистецтва як художнє різьблення, кераміка, декоративний розпис, вишивання, ткацтво та інші набувають нової форми та нового стилю, що привертає увагу,тих хто дійсно захоплюється мистецтвом. Одним з таких видів є в'язання та за допомогою гачків та спиць та вишивка.

Ще декілька років тому в'язання та вишивка вважалися заняттям переважно літніх людей, та мало хто вбачав можливим зробити стильні речі за допомогою пряжі та гачка. Проте наразі в'язані елементи одягу або текстилю є дуже сучасним рішенням в оформленні власного стилю або ж інтер'єру. Саме через це з'являється все більше людей, зацікавлених цим видом мистецтва.

Таким чином постає питання навчання технології виробництва, в якому неможливо уникнути термінів. Завдяки ним людина вчиться читати вже наявні доступні схеми і виконувати описані ними дії, а також надалі

створювати власні схеми, які б можна було розповсюдити в інтернеті, друкувати в журналах відповідної тематики, передати як практичне знання на фізичному чи онлайн-майстер классі тощо. Завдяки термінам ми швидше розуміємо яку дію маємо виконати, бо запам’ятовуємо необхідну дію, що означає та чи інша фраза, що в свою чергу пришвидшує процес створення виробу.

Переклад термінології для декоративно-прикладного мистецтва, такого як в'язання та вишивка, є особливим завданням, де необхідно зберегти точність і автентичність технічних описів. При цьому важливо враховувати не лише лінгвістичні аспекти, а й культурний контекст. Варто зазначити, що багато технік, інструментів і матеріалів можуть мати унікальне значення та інтерпретацію в різних регіонах і країнах. З огляду на розвиток крафтової індустрії та поширення інформації в глобальному масштабі, потреба в адекватному перекладі термінології в цій галузі є актуальною і важливою для професіоналів, майстрів та ентузіастів.

Актуальність даного дослідження базується на необхідності виявлення закономірностей перекладу термінів при в’язанні та вишиванні , аби правильно передати англомовні одиниці мови українською, що впливає на правильність виконання дій при створенні виробу.

Об’єкт дослідження – терміни галузі в’язання гачком та спицями та вишивка. Загалом було проаналізовано близько 200 термінів, до яких увійшли основні прийоми в’язання гачком, спицями, та найменування типів пряжі.

Предмет дослідження є структурно-семантичні характеристики англомовних термінів та їх українських відповідників.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей перекладу термінів з англійської мови на українську.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання наступних завдань дослідження:

1. Визначити поняття термінології в рамках лексикології; позначити предмет її вивчення, завдання та методи дослідження.

2. Сформулювати значення поняття терміну як специфічної одиниці лексики.

3. Сформулювати які існують основні структурно-семантичні типи термінів (на матеріалі галузі crafts: crochet and knitting)

4. Проаналізувати способи перекладу термінів обраної галузі через процесс порівняння англомовних термінів та їх відповідників українською мовою у спеціалізованих виданнях, блогах, відеоуроках та навчальних матеріалах з декоративно-ужиткового мистецтва .

5. Скласти базовий глосарій термінів у цій галузі,зібрати найважливіші та найуживаніші терміни, їхні переклади та визначення для подальшого використання перекладачами та практиками.

Матеріалом дослідження стали англомовні терміни, відібрані зі словників термінів та спеіалізованиї виданнях.

Методи дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: лінгвістичного спостереження та аналізу, описового і компонентного методів, методу аналізу словникових дефініцій.

Практична значущість дослідження полягає у дослідженні особливостей перекладу термінів в сфері декоративно-ужиткового мистецтва. Результати такого дослідження можуть виявитися корисними у перекладацькій діяльності та на заняттях з практики перекладу.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об’єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про «термінологію» та «терміносистему», розглянуто питання класифікації термінів.

Другий розділ містить власний аналіз термінів у сфері декоративно-ужиткового мистецтва та способи перекладу даних термінів у різних джерелах,зокрема.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Додаток містить добірку із англомовних термінів у сфері декоративно-ужиткового мистецтва , які стали фактичним матеріалом дослідження.

Загальна кількість сторінок 59 , кількість використаних джерел 78.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Поняття «термін» та «терміносистема»

Термін – це мовна одиниця, яка використовується для позначення певного поняття в певній галузі знань або професійної діяльності. Основне призначення – забезпечити точність і взаєморозуміння у спілкуванні між фахівцями. На відміну від загальновживаних слів, терміни мають чітке і конкретне значення, уникають двозначності та розпливчастості. Основними характеристиками термінології є такі

1. Однозначність – кожен термін має чітко визначене значення в межах однієї наукової галузі або спеціалізованої сфери. Наприклад, термін «петельний шов» у вишивці має конкретне значення, яке чітко вказує на певну техніку.

2. Системність – термін є невід'ємною частиною системи понять. Терміни утворюють ієрархію та мережу між термінами. У декоративно-ужитковому мистецтві (в'язання, вишивка) такі системи відображають конкретні техніки, матеріали, інструменти та стилі.

3. Точність – термінологія повинна відображати суть поняття і мінімізувати можливість неправильного тлумачення. Це особливо важливо для текстів, призначених для навчання, технічного опису та передачі знань.

4. Необхідність стандартизації – швидкий розвиток знань і технологій у певних галузях зумовлює необхідність стандартизації для однакового розуміння та використання термінології. Стандартизація забезпечує узгоджене використання термінів, особливо при перекладі на інші мови. Це важливо в декоративно-прикладному мистецтві, де існують численні варіації технік у різних культурах.

Термінознавство – це наука, яка вивчає спеціальну, фахову лексику з точки зору її типології, походження, форми, змісту та функціонування, а також використання, впорядкування та творення.

Наразі в термінознавстві відокремився ряд самостійних напрямків дослідження. В першу чергу треба відзначити теоретичне термінознавство, яке досліджує закономірності розвитку та функціонування спеціальної лексики та прикладне термінознавство, що спрямовано на розробку практичних принципів і рекомендацій щодо творення нових термінів та усунення недоліків вже існуючих термінів і терміносистем, а також щодо редагування, впорядкування, перекладу та використання термінів.

Загальне термінознавство вивчає властивості, проблеми та процеси, які пов’язані зі спеціальною лексикою.

Типологічне термінознавство проводить порівняльне дослідження особливостей окремих термінологій з метою встановлення загальних та індивідуальних (тобто зумовлених певною галуззю функціонування) характеристик цих термінологій. Порівняльне термінознавство працює над встановленням загальних характеристик спеціальної лексики в різних мовах, наприклад в українській та англійській. Семасіологічне термінознавство вивчає проблеми, які пов’язані зі значенням [Кияк 1994, с. 30].

Як визначає Коваленко, «термін – це емоційно нейтральне слово або словосполучення, яке використовується для точного визначення понять або назв предметів»[Коваленко 2010, с. 23].

Загалом у лінгвістиці немає загально визнаної дефініції поняття "термін". Це зумовлено багатьма факторами. Термін є невід'ємним елементом певної системи, під системою розуміють сукупність елементів цілого, між якими існує зв'язок. Таким чином, системність є однією з найважливіших умов існування терміна. Термін може існувати лише як елемент терміносистеми.

Однак проблемами термінології глибоко займались такі лінгвісти як Л. О. Симоненко [Симоненко 2004, с. 28] , М.І. Голубовська [Голубовська 2010, с. 60], Хельмут Фелбер та інші.

Перш за все в основі кожного терміна обов'язково лежить визначення (дефініція) реалії, яку він позначає, завдяки чому терміни представляють собою точну і в той же час стислу характеристику предмета чи явища. Кожна галузь знання оперує власними термінами, які й складають суть термінологічної системи даної науки. При визначені терміна підкреслюють його функціонально-смисловий бік, бо термін за вимогами, що до нього визначаються, має стосуватися одного поняття.

М. І. Мостовий дає таке визначення терміна: термін – це слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значенням, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва [Мостовий 1993, с. 255].

В. І. Карабан визначає термін як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки. Він вважає, що науковотехнічні терміни становлять суттєву складову науково-технічних текстів [Карабан 2004, с. 67].

Короткий тлумачний словник , в свою чергу, дає таке визначення слова «термін»: Термін (лат. terminus "границя, кінець, межа") – це спеціальне слово чи словосполучення, що прийняте в певній професійній сфері і застосовується в особливих умовах. Термін представляє собою словесне означення поняття, яке входить в систему понять певної області професійних знань.

Попри вищезазначене, поняття термін- це слово або словосполучення, яке служить для вираження поняття і використовується у відповідній професійній сфері [studopedia (сайт)].

Усі терміни мають низку характерних ознак, до яких належать:

- системність терміна (зв'язок з іншими термінами даної предметної сфери);

- наявність дефініції (визначення) в більшості термінів;
- моносемічність (однозначність) терміна в межах однієї предметної галузі, або сфери професійної діяльності;
- стилістична нейтральність;
- відсутність експресії, образності.

Щодо термінології, термінологія є джерелом терміносистеми. Терміносистема як модель певної галузі знань і діяльності. Тобто, на відміну від термінології, терміносистема формується не разом із виникненням певної науки, а відповідно до етапів формування теорії або теорій цієї науки [Голуб 2000, с. 27].

Я. В. Житін поточнює, що терміносистема прив'язана не так до окремої науки, як до певної теорії. В одній і тій самій галузі може бути кілька терміносистем за наявності низки теорій, терміносистеми не є статичними і можуть змінюватися з розвитком науки та виникненням нових підходів [Житін 2000, с. 120].

Р. І. Дудок визначає терміносистему як систему термінів певної окремої науки чи техніки. Іншими словами, це сукупність термінів, які забезпечують номінацію головних понять певної сфери знань та діяльності, пов'язаних між собою логіко-семантичними та іншими відношеннями [Дудок 1986, с. 184].

Б. Н. Головін підкреслює, що терміносистема – це сукупність термінів певної сфери знань наукової школи тощо, пов'язаних між собою на понятійному, лексико-семантичному, словотвірному (деривaційному) та граматичному рівнях [Головін 1988, с. 270].

Системність термінології зумовлена двома типами зв'язків, які надають множинам термінів системного характеру :

1) логічними зв'язками (якщо між поняттями певної науки існують системні логічні зв'язки – а вони є в кожній науці, – то терміни, які називають ці поняття, мають теж бути системно пов'язаними);

2) мовними зв’язками (хоча терміни позначають наукові поняття, вони залишаються одиницями природної людської мови, а отже, їм властиві всі ті парадигматичні зв’язки.

Отже,суттєвими для нашого дослідження є такі риси, як однозначність, системність, точність і стандартизація, що відіграють ключову роль у перекладі та передачі знань між фахівцями. Загалом, термінознавство як наука зосереджена на походженні, значенні, вживанні та стандартизації термінів. Це дає можливість створювати нові терміни та вдосконалювати існуючі, що важливо для розвитку окремих галузей, таких як декоративно-прикладне мистецтво.

1.2 Класифікація термінів

Лінгвісти, що досліджували терміни, робили спробу класифікувати ці одиниці. Так, наприклад, М. І. Мостовий поділяє термінологію на номенклатуру і професіоналізми:

1. Номенклатура – це сукупність спеціальних термінів-назв, які вживаються в окремій фаховій сфері.

2. Професіоналізми визначають спеціальні поняття, знаряддя або продукти праці, виробничі процеси, народні ремесла

3. Відмінність між професіоналізмами і термінами

4. Професіоналізми належать до ненормативної спеціальної лексики на відміну від термінів, які є нормативною частиною спеціальної лексики наукової мови;

5. Професіоналізми рідко подають у загальних та спеціальних словниках й існують переважно у сфері функціонування, на відміну від термінів, які фіксуються словниками і функціонують одночасно у двох сферах (фіксації та функціонування).

Домінантною сферою функціонування термінів є письмове мовлення, а професіоналізм і використовують переважно в усному, розмовному мовленні;

1. Професіоналізми мають дещо ширшу сферу спеціальної діяльності; терміни ж можуть бути відомі навіть людям, не пов’язаним із окресленою професійною сферою;

2. Професіоналізми характеризуються прагненням до виразності, образності, експресії, на відміну від термінів, які позбавлені конотації ;

3. У сфері професіоналізмів помітна тенденція до скорочення спеціальних виразів, які застосовують в професійному мовленні дуже часто.

4. Професіоналізми належать до периферії відповідної термінологічної системи, тимчасом як терміни належать до її центру.

Професійна лексика досить численна й неоднорідна. Обсяг і різноманітність професійної ненормативної лексики зумовлено особливостями формування та функціювання відповідної терміносистеми [Мостовий 1993, с. 245].

М. І. Мостовий виділяє ще один різновид терміна – торговельний знак або паронім [Мостовий 1993, с. 247].

Класифікація термінів Олександра Потебні розглядає термін в контексті його значущості для загального словникового запасу і процесу розвитку мови. Потебня вважав, що, як і інші мовні одиниці, вони підкоряються тій же схемі розвитку мови, але мають свої особливості в певних наукових або професійних областях.

Потебня визначив функціональні терміни як терміни, які виконують особливі функції в певній науковій або професійній галузі. Ці терміни не є частиною загального словника, але несуть певне смислове навантаження, що відповідає вимогам точності і ясності в контексті конкретного знання або виду діяльності.

Лексичні терміни Потебні – це слова, які набувають особливого значення залежно від контексту, в якому вони використовуються. Такі

терміни можуть походити від загальновживаних слів, але їх значення змінюються або уточнюються в конкретному професійному чи науковому контексті [Потебня 1862, с. 35].

Українська лінгвістка Олена Матвіїна наголошувала на важливості чіткого визначення та точності термінології в різних галузях знань. Вона вважала, що термінологія є важливим інструментом спілкування у професійному середовищі і повинна точно відображати особливості певної дисципліни. Класифікуючи термінологію, вона виділяла три основні групи:

1. Технічні терміни - це терміни, пов'язані з точними науками, технікою та технологіями. Ці терміни використовуються для позначення інструментів, процесів, методів і технічних концепцій. Ці терміни повинні бути чіткими та однозначними, оскільки вони необхідні для точного опису технічного процесу.

2. Наукові терміни використовуються для опису понять і явищ у природничих, соціальних і гуманітарних науках. Ці терміни є основою для формулювання теорій, гіпотез і законів у різних науках і повинні бути гарантовано точними та однозначними, щоб уникнути плутанини в наукових дослідженнях.

3. Мистецькі терміни застосовуються в художніх та культурних контекстах і є важливими для вираження ідей і концепцій у мистецтві, літературі, музиці тощо. Вони часто мають більш абстрактний характер і використовуються для опису художніх технік, стилів, форм, а також для вираження емоцій та естетичних переживань [Матвіїна, с. 45].

Дослідниця Галичкина пропонує власну класифікацію термінів і поділяє на такі категорії:

Загальнонаукові терміни, тобто терміни, які вживаються практично в усіх галузевих термінологіях, наприклад «method», «design», «concept».

Міжгалузеві терміни – це терміни, які використовуються в кількох споріднених або й віддалених галузях, наприклад: «variable», «function», «discrete»

Вузькогалузеві терміни – це терміни, характерні лише для певної галузі, наприклад: «cryptography», «encryption».

Змістовна або семантична структура дозволяє виділити *однозначні* терміни, що мають тільки одне значення і *багатозначні* терміни, тобто такі, які мають більше одного значення в рамках однієї термінологічної системи.

За кількістю складових елементів вирізняють терміни-слова, або прості монолексемні терміни, до яких також відносять терміни, утворені складанням основ; та терміни-словосполучення, або складні, полікомпонентні терміни та терміни-словосполучення, які складаються із декількох компонентів (слів) [Галичкина, 2001 с. 80].

За областю використання виділяються універсальні (застосовуються у багатьох споріднених областях), унікальні (застосовуються в одній області) і концептуально-авторські терміни.

Також до класифікації термінів можна віднести такі категорії:

- Терміни що позначають предмети parser-частина програми.
- Терміни, що позначають процеси і стани podcasting-процес створення і поширення звукових та відеофайлів.
- Терміни, що позначають величини і їх одиниці baud-одиниця виміру символьної швидкості.

Отже, існує багато класифікацій термінів, що демонструє різноманітність функціонування термінології в різних сферах знань. Професіоналізми мають суттєві відмінності, які відображають їхнє функціонування в мовленні та є менш формалізованими і зазвичай вживаються в усному спілкуванні, тоді як терміни входять до складу офіційної термінології і мають чітке значення в професійній діяльності. Терміносистеми можна класифікувати за їх застосуванням у різних областях,

включаючи загальнонаукові, міжгалузеві та вузькогалузеві терміни. Також,від кількості складових, терміни можуть бути односкладовими або складними.

1.3 Способи перекладу термінів

Переклад термінології є важливим елементом перекладознавства, оскільки забезпечення точності та адекватності передачі спеціалізованих понять відіграє важливу роль у побудові правильного взаєморозуміння між мовами та культурами. Термінологія, як спеціалізована одиниця мови, використовується в різних галузях знань, таких як наука, техніка та мистецтво, кожна з яких вимагає окремого перекладацького підходу. Існують різні способи перекладу термінології, і вибір конкретного методу залежить від типу терміна, контексту та вимог до точності та ясності. [Матвіїна, с. 36]

Переклад – це складний процес передачі специфічного значення слова або словосполучення з однієї мови на іншу, збереження його точності та відповідності контексту. Кожен термін є своєрідним "будівельним блоком" наукової, технічної або іншої спеціалізованої мови, тому його правильний переклад має вирішальне значення для точності передачі інформації. Зокрема, терміни є важливими елементами наукових, технічних, юридичних, медичних, економічних та інших специфічних текстів. У перекладі термінів існують різні стратегії, кожна з яких має свої переваги і обмеження в залежності від контексту.

Труднощі перекладу термінології полягають у неоднозначності термінів, відсутності перекладацьких відповідників у випадку неологізмів, національній варіативності термінів. Переклад термінів налічує низку проблем [Голуб, с. 27].

Перш за все переклад термінів вимагає знань у тій галузі, до якої відноситься текст, який перекладається, а також розуміння термінів англійської мови і знань термінології української мови. При перекладі велике значення має взаємодія терміна з контекстом, завдяки чому визначається значення слова.

Терміни повинні зберігати такі риси, як абстрагований характер, однозначність та систематичність. Однак велика кількість термінів і термінологічних систем, як лінгвістичні знаки, мають такі недоліки, як багатозначність (один термін має два і більше значень), синонімія (для одного поняття існує два і більше термінів), суперечності термінів поняттям.

У процесі перекладу терміна можна виділити два етапи:

1) Визначення значення терміна в контексті;

2) Переклад значення українською мовою .

Основним прийомом перекладу терміна є переклад за допомогою лексичного еквівалента.

Еквівалент – постійна лексична відповідність, яка точно співпадає зі значенням слова. Таким чином необхідно вміти знаходити відповідний еквівалент в українській мові, для чого потрібно постійно поповнювати свій «словник» [Корунець, с. 50].

Найбільше труднощів при перекладі викликають саме терміни-словосполучення, або багатокомпонентні терміни.

Одним із найпоширеніших джерел поповнення термінологічної лексики є переклад. Саме переклад сприяє виникненню та розповсюдженню еквівалентів лексичних одиниць, які, за твердженням І.К. Білодіда, або одночасно запозичуються кількома мовами з єдиного джерела, або проходять кілька проміжних етапів послідовного запозичення в межах того чи іншого ланцюга мов. Отже, переклад відіграє далеко не останню роль у розвитку мов. Бо це не лише намагання передати певну інформацію засобами іншої мови, але й випробування можливостей мови перекладу, її здатності передавати думку, висловлену іншою мовою. І якщо в мові перекладу бракує

необхідних лексичних одиниць, саме перекладачі першими намагаються створити в ній відповідні лексичні еквіваленти [Білодід 1984, с. 44].

Існують різні перекладознавчі підходи до перекладу термінів, серед яких можна виокремити такі методи, як калькування, транскрибування, адаптація, запозичення та інші.

Іван Карабан у своїй праці виділив такі прийоми перекладу термінів:

1) **Описовий переклад** – Цей метод полягає в тому, що замість перекладу терміна в цілому, перекладач дає його детальне пояснення або опис. Це часто використовується для дуже специфічних термінів, які не мають прямого аналогу в цільовій мові, або для термінів, що є культурно або географічно обмеженими.

Роглянемо приклади загальних значень термінів :

Англійське *social security number* в перекладі на українську представлено як *номер соціального страхування*.

Щодо терміну *cognitive dissonance* може бути перекладений як *когнітивний дисонанс*, або ж пояснений через його значення: *неспіввідношення між переконаннями та поведінкою людини, що викликає психологічний дискомфорт*.

На думку дослідників першою переваги такого методу є висока точність при передачі складних або нових понять.

До другої переваги відносять можливість зберегти зміст навіть при відсутності точного відповідника в мові перекладу.

Головним недоліком є те,що пояснення може бути занадто довгим або складним. А також, втрачається економія часу та стислості терміну [Карабан, с. 576].

2**) Калькування, або дослівний переклад** – це метод перекладу окремих частин терміна відповідною одиницею перекладу зі збереженням структури вихідного терміна. Метод калькування застосовується переважно тоді, коли термін є новим і перекладач має можливість створити двомовний переклад зі збереженням зв'язку з вихідним поняттям [Карабан, с. 576].

Розглянемо декілька видів калькування з прикладами загальних термінів :

Лексичне калькування – це метод дослівного перекладу кожного елемента терміна. Наприклад, англійське слово *skyscraper* складається з двох частин: *sky і scraper*, що можна точно перекласти як *хмарочос*.

Семантичні калькування застосовуються тоді, коли дослівний переклад компонентів терміна не дає чіткого та логічного результату. У таких випадках перекладач створює двомовний переклад, який передає основний зміст вихідної мови. Наприклад, англійський термін *brainstorming*, який у дослівному перекладі означає *«штурм мозгу»*, в українському перекладі перетворюється на *мозковий штурм*.

Перевагами такого методу є збереження оригінальної понятійної структури терміну, підвищена точність та відповідність оригінальному тексту.А найголовніше, чіткість розуміння нового терміну для фахівців, які працюють у тій самій або схожій сфері.

Серед недоліків є переклад термінів може бути незрозумілі багатьом людям,а також розрахунки можуть бути неможливими через мовні бар'єри або культурні відмінності.

3) **Транскрибування** — це метод перекладу, при якому зберігається фонетична форма оригінального терміна, тобто термін передається за допомогою символів цільової мови, що найбільше наближаються до звуків оригіналу. Транскрибування зазвичай використовується для власних імен, торгових марок, назв продуктів, географічних назв тощо [Карабан, с. 67].

Англійське *computer* перекладається як *комп'ютер*,а *Internet* — *Інтернет*.

Великою перевагою є легкість використання терміна в міжнародному

контексті. Зберігається оригінальна назва, що дозволяє зберегти її унікальність і сприйняття.

Також, транскрибовані терміни можуть втрачати свою семантичну сутність для носіїв мови, які не знайомі з оригіналом. Інколи транскрибовані терміни можуть звучати неприродно або дивно для носіїв цільової мови.

4) **Транслітерація** – це метод перенесення літер чи символів одного алфавіту в інший, зберігаючи при цьому їх фонетичну або графічну форму. Відповідно, транслітерація є одним із важливих методів перекладу, коли мова йде про терміни, власні імена, географічні назви, назви продуктів і т. д., що потребують передачі з одного письмового символічного алфавіту в інший. Це дозволяє читачу правильно вимовити та інтерпретувати оригінальні слова, навіть якщо він не знайомий з мовою оригіналу [Корунець, с. 55].

Транслітерація відрізняється від **транскрипції**, яка базується на передачі звучання слова, а не буквального вигляду. Відповідно, транслітерація більше орієнтована на точну передачу написання, тоді як транскрипція зосереджена на передачі вимови.

До основних принципів транслітерації Корунець відносить:

1. *Збереження графічної форми*: Основним завданням транслітерації є збереження написання оригінального слова за допомогою алфавіту цільової мови.

2. *Міжнародні стандарти*: Існують міжнародні системи транслітерації, які визначають правила, за якими потрібно передавати певні символи однієї мови в іншу.

3. *Індивідуальні варіанти*: У деяких випадках можуть бути використані варіанти транслітерації, які відповідають мовним традиціям цільової мови, зберігаючи національні особливості.

Транслітерація дозволяє стандартизувати передачу слів і імен, особливо в міжнародному контексті, полегшуючи комунікацію.За допомогою транслітерації зберігаються орфографічні та фонетичні характеристики оригінального слова. Може використовуватися для всіх типів письмових систем, що дає можливість створювати єдиний стандарт для перекладу

термінів і назв у різних мовах. Проте,цей метод не завжди може передати правильну вимову терміна, особливо коли з одного алфавіту в інший не існує точної відповідності.

Для деяких мовних спільнот транслітеровані терміни можуть бути важкими для розуміння без додаткових пояснень або адаптацій.

Існує кілька систем транслітерації для одних і тих самих слів, що може призводити до плутанини, особливо коли використовуються різні алфавіти чи стандарти [Корунець, с. 58].

5) **Запозичення термінів**

Запозичення термінів є одним із найпоширеніших методів перекладу та адаптації іноземної лексики у мову. Запозичення відбувається, коли слова або терміни з однієї мови без змін або з мінімальними адаптаціями потрапляють в іншу мову. Вони можуть бути введені з різних мов, і цей процес є особливо актуальним для таких сфер, як наука, техніка, культура, бізнес, а також в умовах глобалізації, коли країни тісно співпрацюють на міжнародному рівні [Білодід, с. 47].

Запозичення може стосуватися не лише простих слів, але й складних термінів, що мають своє специфічне значення в певній галузі. Цей процес значною мірою впливає на мовні стандарти, змінюючи лексику мови та її структуру, а також впливає на культурні та соціальні аспекти [Шевельов, с. 95].

Причинами запозичення термінів в іншій мові може бути зумовлене кількома чинниками:

Необхідність введення нових понять: З розвитком науки, техніки та технологій виникає потреба у введенні нових термінів, які часто не мають відповідників в рідній мові. Це стосується нових наукових термінів, технічних понять, продуктів та інновацій. Наприклад, терміни на кшталт *computer, internet, software* були запозичені з англійської, оскільки в багатьох мовах не існувало відповідних слів.

Інтернаціоналізація: У сучасному світі багато термінів стають міжнародними, особливо в глобалізованому світі бізнесу, технологій та інтернету. Багато термінів, особливо у сфері інформаційних технологій, економіки і фінансів, використовуються без змін у різних країнах. Наприклад, *manager*, *marketing*, *start-up* стали розповсюдженими в багатьох мовах.

Культурний вплив: Взаємодія різних культур та мов, як результат глобальних соціальних, політичних і економічних процесів, також сприяє запозиченню термінів. Так, наприклад, слова з англійської мови, що пов'язані з культурними феноменами або стилем життя (відповідно до таких понять як *hipster, selfie, blogger*), можуть бути запозичені без значних змін.

Лінгвістична економія: Іноді запозичення здійснюється через зручність — певні терміни є коротшими або зручнішими у використанні, ніж складні аналоги на рідній мові. Так, наприклад, слово *фото* (від англ. *photo*) замість більш складного виразу "фотографічне зображення".

Запозичення дозволяє мовам заповнювати прогалини в лексичному запасі, створюючи нові слова для позначення нових концептів, ідеї або явищ, які не мали відповідника в мові.

Сприяє створенню міжнародної лексики, яка полегшує комунікацію в глобалізованому світі, особливо в бізнесі, технологіях та науці.

Коли мова швидко адаптується до нових технологій, концепцій або міжнародних стандартів, запозичення термінів дозволяє зберегти актуальність мовного вираження.

Надмірне запозичення може призвести до зменшення використання рідних термінів і "засмічення" мови іноземними словами, що може ускладнити її сприйняття носіями мови.

Оскільки багато термінів не мають повного відповідника в іншій мові, запозичення інколи не передає всю тонкість оригінального значення, що може призводити до втрати семантичних нюансів.

Запозичення термінів може іноді відображати культурні домінування однієї нації чи мовної групи над іншими, що може призвести до втрати культурної ідентичності мови [Кочерган, с. 70].

4. **Запозичення у різних мовах**

Запозичення широко застосовується в усіх мовах, але в кожній мові цей процес відбувається по-різному в залежності від історичних, культурних та соціальних факторів. Відповідно, є різні варіанти запозичень, залежно від контексту :

- У **англійській мові** значна кількість термінів має латинське, французьке або грецьке походження, в той час як англійська мова також активно запозичує терміни з інших мов, наприклад, з японської або китайської (терміни як *karate*, *kimono*).
- В **українській мові** процес запозичення значно прискорився з початку XX століття через глобалізацію, а також через вплив інших мов, зокрема англійської. Однак існують певні спроби уникати надмірного запозичення шляхом створення власних термінів (наприклад, *мобільний телефон* замість англ. *mobile phone*).

7) Під час перекладу багатокомпонентних термінів переклад за допомогою використання різних прийменників.

Також труднощі при перекладі викликають терміни, до складу яких входять групи слів, – так звані багатокомпонентні терміни.

Більшість англійських термінів мають структуру, яка співпадає зі структурою відповідних термінів української мови. Такі терміни не викликають труднощів при перекладі.

Термін має своє «власне» інваріантне значення і виконує функцію семантичного диференціала у різних терміносистемах. Термін володіє потужним структурно-семантичним потенціалом, а його словотвірна парадигма має подальшу перспективу дослідження.

Культурний аспект перекладу відіграє важливу роль у передачі значення. Це пов'язано з тим, що термінологія часто містить глибокі культурні та історичні

значення. У сфері декоративно-прикладного мистецтва, наприклад, у в'язанні та вишивці, терміни описують не лише техніки та матеріали, а й традиції, регіональні стилі та навіть національну ідентичність [Галичкина 2001, с.82].

Вибір термінології в перекладі пов'язаний з різним сприйняттям певного виду мистецтва в різних культурах. Наприклад, деякі техніки можуть бути специфічними для певної країни чи регіону і не мати прямих еквівалентів в інших мовах. Наприклад, японські терміни, такі як «сашико» (японська техніка вишивки) або український «лашник», є культурно специфічними і потребують додаткового пояснення або адаптації при перекладі.

Отже, термін повинен бути зрозумілим, недопускати двозначності. Він є складовою частиною певної терміносистеми, яка повинна бути логічно структурованою та взаємопов'язаною. У нашій роботі стандартизація термінів є важливою для забезпечення точності та коректності їх використання, особливо під час перекладу на інші мови. Термінологія поділяється на теоретичне та прикладне термінознавство, а також охоплює різні напрями, такі як типологічне, порівняльне та семасіологічне термінознавство. Існує кілька підходів до класифікації термінів : номенклатуру та професіоналізми, які відрізняються від термінів своєю ненормативною природою. Також терміни можна класифікувати за їх функцією в наукових або професійних сферах (функціональні та лексичні терміни). Технічні терміни повинні бути ясними, наукові терміни слугують для формулювання теорій, тоді як мистецькі терміни часто мають абстрактний характер і використовуються для вираження емоцій та естетичних концепцій. Термінологію можна розділити на універсальні (використовуються в багатьох сферах), унікальні (застосовуються в одній конкретній сфері) та концептуально-авторські терміни, які виникають внаслідок індивідуальних підходів авторів.

РОЗДІЛ 2
СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА (В’ЯЗАННЯ ТА ВИШИВКА)

2.1 Класифікація термінів в’язання та вишивки

Це досить специфічна галузь, яка постійно розвивається. Знання англійських термінів є особливо важливим для тих, хто використовує іноземні схеми, інструкції та спілкується з іноземними майстринями.

Класифікація термінів в'язання та вишивки допомагає структурувати знання про різні техніки, матеріали, інструменти та стилі. Ця класифікація полегшує процес перекладу, оскільки кожна група термінів має свої особливості та вимоги до адаптації.

Терміни, пов'язані з технікою та методами в'язання та вишивання, охоплюють основні способи створення петель, стібків та візерунків для надання готовому виробу бажаного вигляду. Ці техніки є основою для вдосконалення навичок в'язання та вишивання. Наведені нижче приклади ілюструють деякі з найпоширеніших технік англійською та українською мовами. . Основні категорії можна розділити на функціональні та технічні особливості. Також термінологія декоративно-ужиткового мистецтва, подібно до інших галузей, може бути класифікована за різними критеріями, зокрема за структурними ознаками. У цьому контексті терміни можна розділити на однослівні та багатослівні, а також проаналізувати їх зв'язок з частинами мови. Ось як це може виглядати:

Розглянемо терміни на позначення технік та методів в’язання та вишивки, інструментів та обладнання, матеріалів, візерунків та орнаментів, основні дії та прийоми.

Терміни є суттєвими для точного опису процесів виготовлення виробів та для передачі специфічних знань у рамках культурних і мовних контекстів. Розуміння та вміння коректно використовувати ці терміни є важливим аспектом при перекладі та адаптації матеріалів, особливо в сфері перекладу між англійською та українською мовами.

Knit stitch – *лицева петля* є базовим елементом в'язання, при якому нитка проходить через передню частину петлі. Ця техніка є основою більшості візерунків, її часто використовують для створення простих та складних текстур.

Purl stitch – *виворітна петля* є протилежною до лицьової, створюючи рельєфну текстуру на лицьовій стороні та гладку на зворотній. Використання цієї техніки разом з лицьовою петлею дозволяє формувати візерунки, як-от резинка та платочне в'язання, що мають зворотну текстуру.

Garter stitch – *платочне в'язання* досягається шляхом в'язання лише лицьових петель на кожному ряду. Ця техніка створює еластичний візерунок, який має однакову текстуру з обох сторін виробу. Платочне в'язання часто використовують для виготовлення теплих та м'яких виробів, таких як шарфи, ковдри або дитячий одяг.

Stockinette stitch – *панчішна в'язка* включає чергування лицьових петель на одному ряду та виворітних на наступному. Панчішна в'язка часто використовується для створення базових виробів, таких як светри, шкарпетки.

Cable knitting – *в’язання кіс (переплетення)* це метод, при якому петлі з однієї спиці переплітаються з іншими, що дозволяє створювати об'ємні та складні візерунки у формі кіс. Завдяки цьому можна виготовляти ефектні орнаменти, які часто застосовуються в теплих виробах, таких як светри, шарфи та шапки.

Ribbing – *резинка* полягає в чергуванні лицьових і виворітних петель у певних послідовностях,що надає виробу еластичну текстуру. Резинка часто використовується для манжетів, комірців і низів виробів.

Lace knitting – *ажурне в'язання* досягається за допомогою накидів і зменшення петель, що дозволяє створювати відкриті, прозорі візерунки. Ця техніка ідеально підходить для виготовлення легких, декоративних тканин, які використовуються в шарфах, серветках та вишиванках.

Fair Isle knitting – *жакардове в'язання* використовується для створення багатокольорових візерунків, де кожен колір нитки в'яжеться окремо. Такі орнаменти часто застосовуються в виробах, таких як светри та шапки, які мають геометричні або декоративні малюнки.

Cross-stitch – *вишивка хрестиком* є класичною технікою, де кожен стібок утворює хрестик, що складається з двох перехресних ліній. Вишивка хрестиком часто використовується для створення декоративних орнаментів або картин.

Satin stitch – *гладь це техніка вишивки,* при якій заповнюється простір рівними стібками, що утворюють гладку, рівну поверхню. Гладь використовується для створення малюнків із щільним заповненням, таких як квіткові мотиви або інші декоративні елементи.

Backstitch – *шов «назад голкою»* стібки виконуються у зворотному напрямку. Цей шов часто використовується для контурів та обведення деталей, допомагаючи створити чіткі лінії та форми на тканині.

French knot – *французький вузлик* створюється шляхом кількаразового обертання нитки навколо голки та її протягування через тканину, що утворює об'ємний вузлик. Це дозволяє створювати текстурні елементи, наприклад, квіткові серединки.

Chain stitch – *ланцюговий шов* серія з'єднаних стібків у вигляді ланцюга. Ця техніка широко використовується для оформлення контурів або створення декоративних елементів на тканині.

Running stitch – *шов «уперед голкою»* це один з найпростіших стібків, що виконуються по черзі, без пропуску петель. Він використовується для базових швів або в складі складніших технік.

Stem stitch – *стебловий шов* використовується для створення тонких, чітких ліній, таких як стебла квітів. Стебловий шов надає вишивці витонченість та елегантність.

Long and short stitch – *довгий і короткий стібок* чергуються довгі та короткі стібки для створення плавних переходів кольору та об'єму, особливо в тінях та обробці деталей.

Sashiko – *сашико японська техніка*, що використовується для створення геометричних візерунків за допомогою простих прямолінійних стібків.

Аналізуючи терміни, на позначення технік та методів в’язання та вишивки можна поділити на такі категорії: однослівні «*ribbing»,* «sashiko», двослівні *«garter stitch», «stockinette stitch», «cable knitting», багатослівні «fair Isle knitting», »,«* long and short stitch*».*

Терміни інструментів та обладнання для в’язання та вишивки мають свої особливості, і їхні назви часто не мають точних відповідників у різних мовах.

Knitting needles – *спиці*: інструмент для в'язання, за допомогою якого створюються петельки з нитки для формування тканини. Спиці бувають різних розмірів і матеріалів (дерево, метал, пластик).

Circular needles – **кругові спиці**: що складаються з двох кінців, з'єднаних кабелем. Використовуються для в'язання в кругових рядах, що дозволяє створювати безшовні вироби, такі як шапки, светри та інші.

Double-pointed needles (DPNs) – *панчішні спиці*: з трьома або більше робочими кінцями. Вони використовуються для в'язання кругових виробів малого розміру, наприклад, шкарпеток або рукавичок.

Cable needle – *допоміжна спиця для кос* має вигнуту форму і використовується для переплетення петель при в'язанні кіс, що дозволяє створювати об'ємні орнаменти.

Stitch markers – *маркери для петель*: маленькі аксесуари, які використовуються для позначення початку ряду, змінюваних частин візерунка або для розподілу петель.

Row counter – *лічильник рядів*: дозволяє відстежувати кількість зв'язаних рядів, що є особливо корисним при виконанні складних візерунків або проектів з великою кількістю рядів.

Yarn winder – *моталка для пряжі*: використовується для рівномірного намотування пряжі на клубок. Це зручний інструмент, який допомагає уникнути заплутування нитки під час в'язання.

Tapestry needle – *гобеленова голка*: велика голка з тупим кінцем, яка використовується для зашивання кінців ниток, пришивання декору або вишивання після завершення основного процесу в'язання.

Blocking mats and pins – *мати для блокування та шпильки*: використовуються для вирівнювання в'язки після завершення роботи. Шпильки допомагають зафіксувати виріб під час процесу блокування для досягнення потрібної форми та розміру.

Embroidery hoop – *п'яльця*: кругла або овальна рама, що використовується для натягування тканини, на якій буде виконуватись вишивка.

Needle – *голка*: основний інструмент для вишивання, який використовується для проколювання тканини та прокладання стібків.

Embroidery floss – *нитки для вишивки*, *муліне*: багатожильні нитки, які використовуються для вишивання. Вони можуть бути шовковими, бавовняними або синтетичними, а також мати різні кольори і товщину.

Thimble – *наперсток*: предмет, що одягається на палець для захисту від уколів голкою під час вишивання.

Embroidery frame – *рама для вишивки:* конструкція, яка підтримує тканину в натягнутому стані під час вишивання. Рама може бути виготовлена з різних матеріалів (дерево, пластик, метал) і використовуватися для створення великих вишивок.

Embroidery scissors – *ножиці для вишивки*: Спеціальні ножиці з тонкими лезами, призначені для точного обрізання ниток. Вони забезпечують акуратні зрізи, що важливо для вишивки.

Water-soluble pen – *водорозчинний маркер*: маркер, чорнила якого змиваються водою. Використовується для нанесення тимчасових контурів або схем на тканину, які можна видалити після завершення вишивки.

Thread organizer – *органайзер для ниток*: Пристрій для зберігання ниток, що дозволяє зручно організувати і упорядкувати їх за кольорами або типами.

Щодо матеріалів, які використовуються у в'язанні та вишивці, відрізняються за типом, текстурою та складом і безпосередньо впливають на зовнішній вигляд та відчуття готового виробу. Деякі терміни, що стосуються матеріалів, широко використовуються в обох мовах, тоді як інші не мають точного перекладу.

Матеріали, що використовуються у в’язанні та вишивці, різняться за типом, текстурою та складом, що безпосередньо впливає на вигляд і відчуття готового виробу. Деякі терміни матеріалів є загальновживаними в обох мовах, тоді як інші можуть не мати точного перекладу.

Yarn – пряжа: основний матеріал для в'язання, що складається з волокон, скручених в нитки.

Wool – *шерсть:* натуральна пряжа, шерсть є теплою, м'якою і еластичною, що робить її ідеальною для виготовлення теплих виробів, таких як светри, шапки та шкарпетки.

Acrylic yarn – *акрилова пряжа:* синтетична пряжа, виготовлена з акрилових волокон. Вона легка, тепла і доступна за ціною.

Cotton yarn – *бавовняна пряжа:* виготовлена з бавовняних волокон. Вона є міцною, не такою еластичною, як шерсть, але має чудові властивості для створення легких літніх виробів, таких як серветки або літні сукні.

Mohair – *мохер:* високоякісна пряжа, мохер дуже легкий, м'який і володіє природним блиском.

Alpaca – *альпака:* пряжа є дуже теплою, м'якою і легшою за шерсть, що робить її ідеальною для зимових виробів, таких як светри, шапки та шарфи.

Silk yarn – *шовкова пряжа:* пряжа, виготовлена з шовкових волокон, є дуже м'якою, гладкою і блискучою..

Merino wool – *мериносова шерсть*: Пряжа, отримана від овець породи меринос. Вона дуже м'яка, не свербить і має чудову теплоізоляцію. Мериносова шерсть є однією з найцінніших для виготовлення комфортних, теплих виробів.

Chunky yarn – *товста пряжа:* пряжа великого діаметра, яка швидко в'яжеться і дозволяє створювати товсті, об'ємні вироби. Товста пряжа часто використовується для виготовлення шарфів, ковдр і кардиганів.

Bamboo yarn – *бамбукова пряжа:* виготовлена з бамбукових волокон. Вона є екологічно чистою, м'якою та дихаючою, що робить її ідеальною для виготовлення літніх виробів, таких як топи чи сукні.

Floss – *муліне:* Багатожильна нитка для вишивки, зазвичай виготовлена з бавовни або шовку.

Aida fabric – *канва Aida:* спеціальна тканина з рівномірним переплетенням ниток, яка використовується для вишивки хрестиком.

Evenweave – *рівномірне полотно:* тканина з рівномірним переплетенням ниток, що дає змогу вишивати стібки з рівними інтервалами.

Linen – **льон:** натуральна тканина, виготовлена з льону. Льон є міцним і довговічним матеріалом, що використовується для вишивання, особливо для створення вишуканих та класичних вишивок.

Canvas – *канва:* тканина з грубого полотна, що використовується для вишивки, особливо при роботі з великими проектами або важкими нитками.

Embroidery silk – *шовк для вишивки:* шовкова нитка, що використовується для вишивання, завдяки своїй м'якості і блиску.

Wool thread – *вовняна нитка:* використовується для вишивання та рукоділля. Вовняні нитки часто мають більш текстуровану поверхню і додають об'єм виробам.

Metallic thread – *металева нитка:* Нитка, що має металеве покриття або складається з металевих волокон.

Twill fabric – *саржа:* тканина з характерним діагональним переплетенням ниток, що робить її більш міцною і стійкою до зношування.

Терміни, що стосуються основних дій і прийомів у в'язанні та вишивці, включають основні техніки та кроки, необхідні для створення виробів. Вони описують процеси, що відбуваються на кожному етапі роботи і є головними для досягнення бажаного результату.

Cast on – *набирати петлі:* створення початкових петель на спицях для початку в'язання. Це перший крок перед тим, як розпочати роботу з візерунком.

Bind off – *закріплювати петлі:* техніка завершення в'язання, коли останні петлі закріплюються, щоб не розпуститися.

Knit – в'язати лицьову петлю: основна техніка в'язання, при якій нитка проходить через передню частину петлі, утворюючи лицьову поверхню.

Purl – *в'язати виворітну петлю*: техніка, протилежна до лицьової петлі. Виворітна петля створює текстуру на зворотній стороні в'язання і часто використовується в поєднанні з лицьовими для створення візерунків.

Increase – *збільшення петель*: процес додавання петель до ряду, що дозволяє розширювати виріб.

Decrease – *зменшення:* процес зменшення кількості петель на ряду, що дозволяє зменшити розмір виробу.

Slip – *перехідна (знята) петля*: техніка, коли петля знімається зі спиці без її в'язання. Це використовується для створення певних візерунків або для зміни напрямку в'язання.

Turn – *поворот:* техніка, що застосовується, коли роботу потрібно перевернути для продовження в'язання з іншого боку (з лицьового на виворітний бік і навпаки).

Wrap and turn – *обмотати і повернути:* техніка, що часто використовується при коротких рядах або для формування певних форм.

Threading the needle – *вставляння нитки в голку*: процес пропускання нитки через вушко голки, щоб підготувати її для вишивки.

Knotting – *в'язання вузлика:* техніка зав'язування кінця нитки в вузлик, щоб він не вийшов з тканини під час роботи.

Embroidery hooping – *натягування тканини на п'яльця:* техніка закріплення тканини у вишивальних п'яльцях, що дозволяє натягнути її для зручності роботи.

Blending threads – *змішування ниток:* техніка, коли використовуються різні кольори ниток для досягнення бажаного відтінку або текстури на вишивці.

Отже, терміни на позначення можна поділити на такі категорії як, однослівні, двослівні та багатослівні. Переклад однослівних термінів зазвичай є досить простим і не потребує значних пояснень. Важливо, щоб термін був зрозумілим у контексті.Переклад двослівних термінів потребує більш ретельного підходу, оскільки одне слово може вказувати на техніку, а інше — на її характер чи стиль. Щодо багатослівних термінів переклад вимагає точності не лише в передачі значення кожного слова, але й у контексті, в якому він використовується.

2.2 Особливості функціонування термінів та способи їх перекладу

Переклад термінології у сфері в'язання та вишивки представляє унікальні труднощі, пов'язані з лінгвістичними та культурними факторами. Ці труднощі виникають через відмінності в традиціях і техніках, відмінності в інструментах і матеріалах, а також через відсутність точних еквівалентів. Аналіз труднощів перекладу дозволяє краще зрозуміти, які питання потребують особливої уваги та як забезпечити точність і зрозумілість перекладу.

Для цього було проаналізована переклад ключових термінів у різних джерелах.

Серед основних труднощів при перекладі є *відсутність точних відповідників* термінів, які використовуються в англомовних країнах. Це пов'язано з різницею в традиціях та розвитку технік в’язання і вишивки в різних культурах.

Розглянемо на прикладі :

Fair Isle knitting – це традиційна техніка в’язання, що характерна для Шотландії і використовує декілька кольорів для створення складних візерунків. В Україні подібна техніка є менш відомою, тому перекладач може використовувати термін *жакардове в'язання* або *в'язання в стилі Фер-Айл*, залежно від контексту. В інших випадках, коли необхідно пояснити суть, можуть використовуватися описові варіанти, наприклад: *в’язання з використанням кількох кольорів*.

Tapestry needle – термін, який в Україні може бути менш знайомим, і може бути перекладений як *голка для гобеленів* або *голка для вишивки*. В обох випадках важливо уточнити контекст, оскільки термін "гобелен" в українській традиції має своєрідне значення, відмінне від інших видів вишивки.

Cable stitch – може бути перекладено як *косий шов* або *шов «коса»*, але в деяких випадках термін "косичка" чи "косе в'язання" може більше відображати суть техніки в залежності від контексту. У деяких випадках, коли термін незнайомий для українського читача, можуть бути використані описові варіанти, як от *візерунок з переплетених петель*.

Техніки та інструменти, які використовуються в англомовних країнах, можуть бути незнайомими українському читачеві через різні культурні традиції в’язання та вишивки.

Circular needles– термін, що позначає спиці для кругового в’язання, які використовуються для створення виробів без швів. В Україні цей інструмент

менш популярний, тому часто перекладачам доводиться додавати пояснення: *кругові спиці для в'язання* або навіть описувати принцип їх використання.

Embroidery hoop– вишивальні п’яльця, традиційно використовувані в багатьох культурах для натягування тканини під час вишивки. В Україні цей інструмент також використовується, але може бути менш поширеним в деяких типах вишивки, тому перекладач може пояснити: *п’яльця для вишивки*.

Tapestry needle – для вишивки в Україні часто використовується більш загальний термін голка для вишивки. Однак у специфічних випадках, коли йдеться про гобеленову вишивку, можна застосувати термін гобеленова голка.

Багато термінів, що позначають інструменти, матеріали та техніки, мають специфічні значення, які можуть бути незрозумілі без контексту або потребувати додаткового пояснення.

Satin stitch (англ.) – техніка вишивки, що використовується для заповнення площин вишивки гладкими стібками. В українській мові цей термін перекладається як *гладь*, однак для новачків або тих, хто не знайомий із цією технікою, може бути корисно додавати пояснення: *шов гладь* або *гладь для заповнення площин*.

Cable stitch (англ.) – цей термін відноситься до особливого способу в’язання, який створює вигляд переплетених кос. В українському контексті може використовуватися варіант *коса* або *візерунок «коса»*, але інколи необхідно уточнити, що це саме в’язаний візерунок, а не техніка вишивки.

Коли точний відповідник терміну неможливо знайти, часто використовується *калькування або адаптація терміну*, щоб зберегти його суть в українському контексті. Це часто застосовується до нових технік або термінів, які з'являються у сфері моди чи рукоділля.

Yarn winder (англ.) – *моталка для пряжі*. В Україні цей інструмент може бути менш відомий, тому калькування допомагає передати точну суть,

хоча в деяких випадках можна додати пояснення: *пристрій для мотання пряжі*.

Stitch marker (англ.) – *маркер для петель*. В українській термінології таких спеціальних термінів не завжди існує, тому перекладач може використовувати кальку або описовий варіант.

В залежності від національної традиції та лінгвокультури вишивки та в'язання відповідна термінологія має свій специфічний характер.

Відмінності в традиціях в'язання та вишивки між країнами можуть ускладнити переклад через різні стандарти в техніках, інструментах і матеріалах. Наприклад, вишивка в Україні має власні традиції (вишивка хрестиком, гладдю), тоді як в англомовних країнах популярні інші техніки (наприклад, вишивка "punch needle" або "crewel embroidery").

Punch needle (англ.) – техніка, що полягає в проколюванні тканини за допомогою спеціальної голки для створення об'ємних малюнків. В Україні цей термін може бути маловідомим, і для точного перекладу можна використовувати *вишивка punch needle* або *вишивка голкою для пробивання*.

У разі нестандартних термінів або нових інструментів, які стали популярними через Інтернет або медіа, важливо дотримуватися консенсусу серед перекладачів і практикуючих майстрів. Створення єдиного терміна, прийнятого в професіональних колах, дозволяє уникнути плутанини та непорозумінь.

Перекладацький аналіз термінології в'язання та вишивання ґрунтується на різноманітних джерелах, серед яких спеціалізовані видання, блоги, інтернет-ресурси, відеоуроки та онлайн-курси. Кожне з цих джерел має свої особливості, які впливають на вибір і використання термінології та точність перекладу.

Соціальні мережі є одним із ключових джерел поширення інформації про техніки, схеми та матеріали.

Соціальні мережі та онлайн-платформи, такі як YouTube, Instagram, TikTok і Pinterest, пропонують величезну кількість візуального контенту, що

суттєво спрощує розуміння термінів і їх переклад. Завдяки відео, фотографіям, схемам та анімаціям перекладачі та фахівці отримують не лише текстові пояснення термінів, а й можливість спостерігати їх у дії. Однак пояснення часто подаються без глибокого аналізу. Переклади можуть бути неточними або неповними через акцент на швидкості та розважальності.

Особливостями є текст, у якому часто зустрічаються жаргонізми та сленг, наприклад:

"Frogging" – *Розпускання роботи (жартівливо, "жабкування")***.**

У соціальних мережах широко використовуються скорочення, наприклад:

"K2tog" – *Разом дві лицьові* (англ. Knit two together).

"YO" – *Накид* (англ. Yarn over).

Часто терміни супроводжуються відео чи фото, які полегшують розуміння і переклад, наприклад:

У відеоінструкціях на YouTube термін **"Magic loop"** демонструється на практиці, що полегшує його переклад як *"магічна петля"***.**

На YouTube відео демонструє, як за допомогою довгого кругового спиця можна в'язати малі діаметри без шва, наприклад, шкарпетки чи рукави.

Візуальний супровід дозволяє легко зрозуміти, як формується техніка, і адаптувати її назву в українській мові

"Entrelac knitting" – *Ентрелак* метод створення геометричних візерунків, популярний у блогах із відеоуроками.

"Tension" – *Натяг нитки* ключовий термін у поясненнях правильного в’язання, супроводжується порадами щодо стабільності натягу.

"Short rows" – *Вкорочені ряди* з роз’ясненням техніки виконання.

Відсутність уніфікації призводить до того, що для одного терміна можуть використовуватися різні варіанти перекладу. Наприклад, "cast on" можна зустріти як *"набір петель", "накид"* або *"початковий ряд"*.

Блогери чи автори контенту можуть пропонувати власні терміни, які відрізняються від загальноприйнятих.

Фото або відео допомагають зрозуміти складні терміни, які на перший погляд можуть здатися абстрактними. Новачки у в’язанні чи перекладачі, які не є практиками, отримують додаткові пояснення.

Завдяки зображенням, перекладачі адаптують терміни для української культури, враховуючи технічні нюанси.

Досліджуючи друковану література літературу,я дійшла висновку що більш конкретні варіанти залежать від контексту.

У публікаціях **« Сучасне в’язання: техніки та візерунки »** демонструють важливість забезпечення точності опису технік і узгодженість термінів для коректного перекладу. Визначення термінів в’язання повинні бути зрозумілими та відповідати практиці, щоб читачі могли без труднощів сприймати технічні процеси. У таких публікаціях слід зазначити узгодженість термінів, наприклад, переклад терміна, наприклад, переклад термінів "slip stitch" як «знята петля» чи "purl stitch" як «виворітня петля». « Knit stitch» лицьова петля, «double crochet» подвійний стовпчик без накиду, «chain stitch» стібок ланцюжка, «treble crochet» трійний стовпчик без накиду.

« Посібник для майстрів в’язання » — подібні посібники часто включають термінологічні глосарії, де можна знайти такі переклади, як «лицьова гладь» для "stockinette stitch" або «гумка» для "ribbing". «Garter stitch» платочне в’язання, «cable stitch» перехрещені петлі (або коси), «seed stitch» рисова в'язка, «cast on» набір петель.У такій літературі послідовність перекладу важлива для забезпечення єдності термінів, що допомагає уникнути плутанини.

Англомовні посібники та їх українські переклади — при перекладі англомовних джерел перекладачі стикаються з труднощами, пов'язаними з пошуком унікальної відповідності терміна.. Наприклад, "fair isle" може бути перекладено як «техніка жакардового в’язання», хоча деякі видання надають перевагу оригінальній назві, щоб зберегти культурні особливості техніки.

Аналізуючи блоги та онлайн -ресурси, що спеціалізуються на перекладі термінів, пов'язаних з в'язанням та вишивкою, є більш гнучкими та можуть адаптуватися до потреб аудиторії. Ці ресурси часто орієнтовані на широку аудиторію, від початківців до досвідчених майстринь, що впливає на вибір слів і описів.

У особистих блогах майстрів можна побачити спрощенні або авторські терміни,а також неформальну мову.

Такі терміни як *"garter stitch" (платочна в'язка)* , як *«вічна лицьова»,* а *"single crochet"* в описах інколи називають просто «стовпчик без накиду», *"yarn"* може бути перекладений як *"нитки"* або *"пряжа",* залежно від контексту, а *"knit stitch"* може бути представлене як *"в'язальний стібок"* або *"петля"* . Блогери часто додають покрокові фото- або відеоінструкції, пояснюючи терміни в контексті для спрощення процесу навчання.

Проводячи аналіз друкованих матеріалів термінів, які є на сайтах з майстер-класами представлена стандартизована термінологія, зокрема з додатковими поясненнями щодо призначення та технічного застосування.

HandmadeУкраїна – сайт, який пропонує майстер-класи з вишивки, в'язання та іншого рукоділля. Містить українські терміни з прикладами застосування, наприклад, «резинка» для англійського *ribbing* або «лицьова петля» для *knit stitch.*

LoveCrafts– сайт з майстер-класами і статтями, де публікуються глосарії з поясненням термінів на зразок *bind-off* (закриття петель), *yarn-over* (накидання нитки).

Craft Yarn Council – ресурс, який створює стандарти для в'язання, пропонуючи глосарії й інструкції. Пояснення до кожного терміну містять вказівки щодо техніки, що полегшує переклад на українську, наприклад, «гладь» для *stockinette stitch.*

2.3 Стратегії та прийоми перекладу

У перекладацькому аналізі термінології в'язання та вишивання важливу роль відіграють стратегії доместикації та форенізації, які застосовуються для адаптації текстів до потреб цільової аудиторії.

Доместикація — це стратегія перекладу, яка має на меті адаптувати текст до мовних і культурних особливостей цільової аудиторії. У сфері перекладу термінів, пов’язаних із в’язанням та вишиванням, ця стратегія допомагає зробити іноземні терміни зрозумілими для українських користувачів, враховуючи традиції та практики, що існують у цільовій культурі.

Головною метою є створення тексту, який сприймається як "рідний" для цільової аудиторії, що дозволяє уникнути культурних бар’єрів і забезпечити інтуїтивне розуміння.

Переклади враховують традиційну термінологію, що дозволяє майстриням різного рівня легко орієнтуватися в текстах.Використання єдиної термінології сприяє однозначності в описах технік, що є особливо важливим для навчальних матеріалів та відеоуроків. Доместикація забезпечує відповідність перекладів культурним і мовним стандартам, зберігаючи національну ідентичність.

Доместикація робить терміни зрозумілими та доступними для широкої аудиторії, включаючи новачків, які лише починають вивчати в’язання та вишивання. Завдяки адаптації, іноземні терміни набувають форм, звичних для української культури, що сприяє популяризації цього мистецтва та збереженню його національних рис.

На прикладі розглянемо такі терміни та їх пояснення:

Slip knot – *Затяжний вузол* (описує спосіб формування першої петлі)

Single crochet – *Стовпчик без накиду* (відповідає традиційним описам техніки)

Bobble stitch – Шишечка (відомий декоративний елемент)

Lace knitting – *Мереживне в'язання* (узгоджено із загальноприйнятою технікою)

Feather and fan – *Перо і хвиля* (переклад передає візуальну схожість із візерунком)

Magic loop – *Магічна петля* (збережено описовий характер терміна)

Fair Isle– *Ісландський візерунок* (відображає регіональну особливість техніки)

Drop stitch – *Пропущена петля* (узгоджено з виглядом та дією)

Chart – *Схема* (спрощений і загальнозрозумілий переклад для опису візерунків)

Форенізація як стратегія перекладу зберігає елементи оригінальної культури, прагнучи максимально наблизити текст до первісного варіанту. Цей підхід використовується, коли важливо зберегти терміни, які вже стали відомими цільовій аудиторії, або коли переклад втрачає точність чи глибину змісту. У випадку термінології, пов'язаної з в'язанням та вишиванням, форенізація дозволяє зберегти специфіку іноземних назв технік і методів.

Irish crochet – *ірландське мереживо* (підкреслює походження та техніку з'єднання окремих мотивів)

Richelieu embroidery – *вишивка ришельє* (підкреслює французьке походження та техніку вирізання фону)

Sashiko – *сашико* (японська техніка стібків для ремонту одягу, що стала видом декоративного мистецтва)

Hardanger embroidery – *вишивка хардангер* (норвезька техніка з вирізання фону та створення мереживних елементів)

Blackwork – *чорна вишивка* (англійська техніка вишивання чорними нитками по білій тканині)

Tapestry needle – *голка для гобелену* (підкреслює використання для роботи з гобеленами)

Celtic knot – *кільцевий кельтський орнамент* (підкреслює кельтське походження і символіку безкінечності)

Sampler – *вишивка-зразок* (підкреслює призначення для демонстрації різних технік і візерунків)

Quilt – *квілта* (американська ковдра, виготовлена з клаптиків тканини)

Kantha – *кантха* (індійська техніка вишивки, що використовується для створення ковдр)

З використанням форенізації збереженно автентичності термінів, зручність інтеграції в глобальний контекст (комунікація в міжнародних спільнотах, використання англомовних ресурсів),впізнаваність для аудиторії, яка має досвід роботи з іноземними інструкціями.

При перекладі важливо використовувати різноманітні стратегії та прийоми, щоб зробити терміни точними, зрозумілими та культурно прийнятними для цільової аудиторії. Враховуючи особливості галузі, особливо для початківців, перекладачі повинні знайти найкращий підхід до кожного терміну, оскільки часто не існує прямого еквівалента або знайомого терміну.

Прямий переклад

Це найпростіший метод, коли термін в англійській мові має точний аналог в українській мові. Прямий переклад використовують, коли термін є загальновживаним і не потребує додаткових пояснень.

Knitting needles – *в'язальні спиці*. (вказує на інструменти, що використовуються для в'язання, які мають прямий аналог в українській мові).

Embroidery hoop – *п'яльця для вишивки*. (інструмент для натягування тканини під час вишивання, який також має чіткий відповідник в українській мові).

Wool – *вовна* (відповідає природному волокну, отриманому від тварин, особливо овець, і не потребує пояснень).

Yarn – *пряжа* (термін позначає нитки, які використовуються для в'язання або вишивки.)

Stitch – *стібок* (базовий елемент у вишивці або в'язанні, який також має прямий аналог).

Knitting machine – *в'язальна машина* (машина, яка автоматизує процес в'язання, має чіткий переклад).

Thread – *нитка* (термін для будь-якої нитки, що використовується в шитті чи вишивці).

Tapestry needle – *голка для гобеленів* (спеціальна голка, що використовується в гобеленовій вишивці).

Crochet thread – *нитка для кроше* (нитка, що використовується для техніки крокшету (в’язання гачком)).

Embroidery floss – *вишивальна нитка* (використовуються для вишивання, зазвичай з бавовни або синтетичних матеріалів).

Knitted fabric – *в'язана тканина* (це тканина, виготовлена методом в'язання, що також має прямий переклад).

Rug hooking – *створення килимів гачком* (техніка виготовлення килимів, що використовується для створення декоративних виробів).

Bobbin lace – *кружево на котушках* (техніка створення мережива, яка використовується котушки (бобіни) для виготовлення узорів).

Калькування

Цей метод включає переклад терміна шляхом дослівного перенесення складових елементів оригіналу. Це особливо корисно для термінів, що не мають прямого аналога в мові перекладу, але дозволяють створити зрозуміле слово.

Yarn winder – *моталка для пряжі*(термін калькований через дослівний переклад частин: "winder" (моталка) і "yarn" (пряжа)).

Stitch marker – *маркер для петель*(слово "marker" кальковано як "маркер", а "stitch" — як "петля", що дозволяє зрозуміти функцію цього інструмента)

Knitwear designer – *дизайнер в'язаного одягу* (термін складається з калькованих частин: "knitwear" (в'язаний одяг) і "designer" (дизайнер)).

Knitting pattern – *візерунок для в'язання* (Калькування через "cable" (коса) та "knit" (в'язати) створює точний термін для цього виду в'язки)

Lace weight yarn – *нитка для мережива* (термін калькований через "cross" (хрестик) та "stitch" (стібок), який вказує на конкретний вид вишивки)

Cable knit – *в'язання «косами»*

Cross-stitch – *вишивка хрестиком*

Double crochet – *подвійний стібок кроше* (калькування через "double" (подвійний) та "crochet" (кроше) створює зрозумілий термін для цього виду вишивки гачком)

Tapestry crochet – *вишивка кроше по гобелену(*"Tapestry" (гобелен) кальковано в контексті техніки вишивки).

Raglan sleeve – *рукав-реглан(*"Raglan" кальковано через "рукав" як частину одягу, що визначає тип конструкції рукава).

Knit stitch – *в'язальний стібок* (Кальковані складові "knit" (в'язати) та "stitch" (стібок) створюють поняття цього виду стібка).

Back stitch – *стібок «назад»* ("back" (назад) створює ясне уявлення про метод вишивання).

Mesh fabric – *мереживна тканина*– мереживна тканина. ("mesh" (мереживо) і "fabric" (тканина) точно передає значення цього матеріалу).

Описовий переклад

Цей метод застосовують, коли термін або техніка не мають чіткого аналога в українській мові. Описовий переклад дозволяє пояснити значення терміна, додаючи більше контексту.

Punch needle – *вишивка голкою для пробивання тканини*(чітке роз'яснення того, що це за техніка: вишивка, яка використовує спеціальну голку для проколювання тканини.)

Knit-in-the-round – *в'язання по колу* (пояснюється техніка в'язання, де петлі формуються і обробляються по колу, без швів).

Drop stitch – *стібок з пропуском* (техніка в'язання, в якій частина стібків пропускається для створення декоративних отворів у виробі).

Chain stitch – *лінійний стібок, що утворює ланцюжок(*переклад вказує на характерний вигляд стібка, який виглядає як ланцюжок з окремих петель).

Knitwear designer – *дизайнер в'язаних виробів*(пояснюється через вказівку на професію людини, яка спеціалізується на створенні в'язаного одягу).

Embroidery thread – *нитка для вишивання(*вказує на тип нитки, яка використовуються для вишивання, підкреслюючи її спеціальне призначення)

Chunky yarn – *товста пряжа для швидкого в'язання(*описує тип пряжі, яка є товстою і дозволяє працювати з нею швидше).

Needlepoint – *вишивка на канві* (техніка вишивання, при якій використовують спеціальну тканину (канву), на якій створюється малюнок за допомогою ниток і голки).

Quilted fabric – *тканина з прокладкою (прошивна тканина)* Описовий переклад пояснює, що ця тканина має додаткову прошивку для створення ефекту тривимірності або ізоляції.

Tatting – *вишивка кружевом за допомогою маленьких вузликів* (пояснення дає детальнішу характеристику техніки, яка полягає у формуванні мережив за допомогою вузлів, що робить вишивку дуже делікатною та декоративною).

Felted wool – *валяна вовна* (переклад вказує на процес обробки вовни, при якому вона набуває щільної та компактної форми завдяки валянню, часто використовуваному для виготовлення одягу чи аксесуарів).

Адаптація

Адаптація передбачає зміну терміна з урахуванням культурних чи технічних відмінностей між мовами. Цей прийом корисний для передачі термінів, що мають специфічні особливості в одній культурі, але потребують відповідної адаптації для іншої.

Tulle fabric – *тюль(*термін "tulle" в англійській мові позначає легку мереживну тканину, яка в українській мові стала звичною як "тюль". Це адаптація, оскільки тканина тюль має специфічне значення в контексті української моди та інтер'єрного дизайну).

Needlepoint canvas – *канва для вишивки(*В англійській мові "needlepoint canvas" вказує на спеціальну тканину для вишивання, що в українському контексті адаптовано до терміна "канва", який є загальновживаним для цього типу тканини).

Garter stitch – *візерунок лицьової і виворітної гладдю* (описова адаптація цього терміна відбувається через пояснення в'язального візерунка, який чергується з лицьовими та виворітними рядами. Це дозволяє краще зрозуміти методику в'язання в українському контексті).

Cross-stitch sampler – *вишивка хрестиком з орнаментами* (оскільки вишивка хрестиком є поширеною технікою в Україні, цей термін адаптовано так, щоб підкреслити різноманітність орнаментів, які можна створювати за допомогою цієї техніки)

Pom-pom maker – *пристрій для виготовлення помпонів* (адаптація цього терміна полягає в уточненні функції інструмента в українській мові, де зрозуміло, що йдеться саме про інструмент для створення помпонів).

Stitch-in-the-ditch quilting – *квілтинг "по шву"* (оскільки термін квілтинг є специфічним для шиття і текстильного дизайну, в українському варіанті застосовується адаптоване визначення, яке пояснює метод, при якому шви прошиваються по вже існуючим швам на виробі).

Patchwork – *петчворк* (термін, що прийшов з англійської мови, адаптовано в українську як "петчворк", використовуючи цей термін для позначення техніки створення виробів із шматочків тканини, що стало популярним у багатьох культурах).

Seam ripper – *розпорювач швів* (у перекладі цей термін адаптується через функцію інструмента, що дозволяє легко розпорювати шви в пошитті).

Tatting shuttle – *шатл для крокової вишивки(* оскільки вишивка кроковим швом або "таттінг" є окремим видом вишивки, для нього використовується спеціальний інструмент - шатл, який в українському контексті адаптовано для позначення інструмента для цієї техніки).

Переклад існуючих термінів

Embroidery – *вишивка(цей* термін в українській мові використовується для позначення процесу та технік декоративного шиття на тканині, що є прямим перекладом терміна "embroidery" з англійської)

Scarf – *шарф(*широко використовується для позначення аксесуару, що носиться навколо шиї, і має точний аналог в українській мові)

Hat – *капелюх(*відображає значення англійського "hat", що є загальновживаним для опису головного убору)

Sweater – *светр(*Визначення для цього виду одягу вже стало усталеним в українській мові, тому термін "светр" є прямим перекладом англійського "sweater").

Cardigan – *кардиган(*це слово також використовується в Україні для позначення виду в'язаного одягу з передньою застібкою, що має аналог в англійській мові.

Felt – *фетр(*вживається для позначення специфічного типу тканини, що утворюється шляхом валяння вовни, і є запозиченням з інших мов).

Tapestry–*гобелен*(використовується для позначення видів тканини або картин, витканих на спеціальних верстатах, і є адаптованим терміном).

Транскрипція

Macramé – *макраме(*позначає техніку плетіння з вузлів, є транскрипцією з англійської мови і набув популярності в багатьох культурах).

KnitPro (brand) – *КнітПро(*термін, що стосується бренду інструментів для в'язання, передається за допомогою транскрипції).

Herringbone stitch – *герінгбоновий стібок(*відомий швейний візерунок, для якого використовують транскрипцію для позначення його специфічної техніки).

Kumihimo – *куміхімо(*японська техніка плетіння, що стала популярною у багатьох країнах, тому її транскрибують для збереження звучання).

Tatting – *татінг* (техніка вишивання за допомогою вузликів, яка зазвичай називається "татінг" в українській мові через транскрипцію).

Ravelry (platform) – *Равлері*.(платформа для в'язальників та рукодільниць, яка має міжнародне визнання, тому її назва передається через транскрипцію).

Zardozi – *зардозі* (індійська техніка вишивки, яка має специфічне звучання і передається через транскрипцію).

Linen – *лінен(*термін для позначення тканини з льону, яка є широко відомою у багатьох культурах).

Brocade – *брокад* (тип тканини з декоративними візерунками, що є транскрипцією для позначення цього матеріалу).

Dyeing – *дайнг* (процес фарбування матеріалів, передається через транскрипцію з англійської мови).

Sequin – *сіквін* (вставка з блискучого матеріалу, що використовується в одязі, передається через транскрипцію).

Needle felting – *нідл-фелтинг* (техніка обробки волокна за допомогою голки, що є популярною в рукодільницькому середовищі, передається через транскрипцію).

Переклад через метафори або аналогії

The "twist" of a yarn – *скручування нитки(*метафора "twist" передає процес скручування нитки, що є основною характеристикою цього етапу роботи з пряжею).

Cushion stitch – *стібок, що як подушка(*метафора, що порівнює стібок з подушкою, оскільки цей стібок створює м’яку, об’ємну текстуру, схожу на форму подушки).

Thread the needle – *протягнути нитку в голку(*метафора в англійській фразі передає простий процес, коли нитка пропускається через отвір голки, що є прямим перекладом).

Crochet a "shell" stitch – *в'язати стібок "раковина"* (використання слова "shell" вказує на форму стібка, що нагадує раковину, і це добре передається через аналогію в українській мові).

Running stitch – *стібок "біжучий"* підкреслює рухливість стібка, що "біжить" по тканині, утворюючи лінію, нагадує рух).

Knit a seed pattern – *в'язати "зерня" візерунок(*аналогія з зерном створює образ маленьких, схожих на зернятка, елементів, що формують цей візерунок).

Feather stitch – *стібок, як пір'їнка(*метафора "feather" порівнює стібок з пір'їнкою, через його легкість і витончену структуру).

Embroidery "frame" – *рамка для вишивки(*у цьому випадку, термін "frame" застосовується в прямому сенсі як рамка, що підтримує тканину під час вишивки, тому він передається без метафор, але з контекстом значення).

Knit "basket weave" stitch – *в'язати стібок "кошикова плетінка"* (метафора з кошиком вказує на структуру візерунка, що нагадує переплетення кошикового плетіння).

"Bargello" stitch – *стібок "баржело"(* метафора для цього виду вишивки, яка має назву за італійським містом Баржело, де виникла ця техніка. Вона передається в перекладі як власна назва).

"Chain stitch" – *стібок "ланцюг"* (метафора, що описує цей стібок як ланцюг, де кожен стібок з’єднується з наступним, утворюючи ланцюжок).

Вплив джерел на методи перекладу термінів у сфері декоративно-ужиткового мистецтва (в'язання та вишивка)

Переклад термінології декоративно-ужиткового мистецтва значною мірою визначається характером джерел, з яких черпається інформація. Різноманітність цих джерел — від соціальних мереж до онлайн-ресурсів і спеціалізованих посібників — формує специфічні підходи до перекладу, які можуть бути орієнтовані на точність, адаптацію або спрощення термінів.

Соціальні мережі (Instagram, YouTube, Pinterest, TikTok) орієнтовані на масову аудиторію, що впливає на вибір способів перекладу:

Доместикація забезпечує високий рівень адаптації термінів для простого й зрозумілого сприйняття.

Описовий переклад використовується для пояснення нових або складних термінів у форматі коротких відео чи текстових дописів.

Жаргонізація у соціальних мережах формуються неофіційні терміни.

Соціальні мережі сприяють популяризації термінів, але не завжди забезпечують точність і сталість перекладів.

Досліджуючи Онлайн-ресурси та блоги :

Онлайн-платформи й блоги, такі як спеціалізовані сайти чи форуми, орієнтовані на деталізоване навчання та обмін досвідом застосовані такі способи перекладу :

Калькування використовується для буквального перекладу термінів,для збереження їхньої структури.

Транскрипція/транслітерація застосовується до власних назв технік чи стилів.

Модуляція, адаптує термін з акцентом на функціональність або ефект дії.

Ці ресурси забезпечують високий рівень точності перекладу, проте можуть створювати труднощі для новачків через свою надмірну деталізацію.

Спеціалізовані видання та навчальні матеріали:

Професійні посібники й підручники з в'язання й вишивання надають стандартизовану термінологію:

Узгодженість термінів, що сприяє зменшенню варіативності.

Комбінований підхід використання калькування, транскрипції та описового перекладу. "Intarsia knitting" – "Інтарсія (в’язання блоками кольору)".

Спеціалізовані джерела встановлюють орієнтири для професійного перекладу, що сприяє досягненню точності та однозначності.

Соціальні мережі сприяють популяризації термінів шляхом їх спрощення та адаптації. А також сприяють формуванню нових жаргонізмів і скорочень.

Онлайн-ресурси та посібники зосереджуються на детальному і точному перекладі. Стиль перекладу визначається цільовою аудиторією: для новачків терміни адаптуються (доместикація), тоді як для професіоналів важливими є точність і калькування.Такі джерела джерела забезпечують сталість і єдність термінології

2.4 Особливості перекладу термінів

Переклад термінів в'язання та вишивки є складним процесом, що вимагає врахування як технічних, так і культурних аспектів, зокрема історичних, традиційних і мовних нюансів. Розглянемо деякі ключові особливості цього процесу.

В'язання та вишивка мають глибоке коріння в різних культурах, що призводить до відмінностей у техніках та термінології. Наприклад:

Ірландське мереживо – це особлива техніка вишивання, яка має свою специфічну термінологію та методи. Ірландське мереживо, яке традиційно пов'язане з декоративними елементами, такими як **бабіни** (bobbin) або **мереживні мотки**, має відмінності у порівнянні з, наприклад, французьким мереживом. Термінологія, що стосується цього виду вишивки, може бути менш відома за межами Ірландії і вимагати описового перекладу або калькування.

У різних культурах також можуть використовуватися різні інструменти та методи для досягнення подібних результатів. Наприклад, **канва** для вишивки може мати різні види в залежності від країни, що впливає на термінологію.

Багато термінів у в'язанні та вишивці мають багатий історичний контекст, і з часом вони можуть змінювати своє значення. Наприклад:

Bobbin (коклюшка) – спочатку це слово позначало дерев'яні котушки для ниток у традиційних техніках плетіння та мережива. Згодом це поняття розширилося і стало використовуватися для позначення елементів мережива, таких як спеціальні пристрої для плетіння чи пряжею ниткою.

Spool – ще один термін, що зазвичай відноситься до котушок ниток, але залежно від контексту може мати різні варіанти перекладу. Наприклад, *spool* може бути також перекладений як *котушка для ниток* або *намотка* в залежності від типу інструменту або матеріалу, що використовується.

Це зображує, що в перекладі важливо враховувати історичний контекст, оскільки деякі терміни можуть мати декілька значень залежно від етапу розвитку ремесел.

Не менш важлививим є відсутність прямих аналогів.

Gauge (щільність в'язання) – в англійській мові цей термін позначає вимірювання кількості петель на одиницю площі (часто на 10 см), що використовується для правильної підгонки в'язальних інструментів і матеріалів. У деяких випадках це слово можна перекласти як *щільність в'язання* або *вимірювання щільності*.

Darning – цей термін, що позначає техніку ремонту тканини, не має точного аналога в українській мові і часто перекладається як *штопання* чи *ремонт тканини*.

Felted wool – *валяна вовна* – цей переклад може не мати прямого відповідника в українській мові для спеціального виду вовни, яка обробляється за допомогою валяння.

У таких випадках перекладачі часто застосовують *описові методи перекладу*, пояснюючи призначення або техніку використання, щоб передати точний зміст.

Needle size (розмір голки) – вишивальні чи в'язальні голки мають різні розміри, що важливо правильно передати, щоб користувач зміг вибрати відповідну голку для своєї роботи. Переклад *needle size* як *розмір голки* є прямим і точним..

Ribbing – «резинка», «планка», «рельєф»

Найпоширеніший переклад «резинка», що використовують як в українських блогах, так і на багатьох форумах та вказує на еластичну структуру, що часто використовується для манжет і горловин. «Планка» може використовуватися у контексті застібок, але має вузьке значення. «Рельєф» описує текстуру, яка утворюється, але не повністю передає суть техніки.

Stockinette stitch – «стокінет», «гладь», «лицьова гладь»

Переклад «стокінет» є калькованим, але рідко використовується в загальному контексті. Використовується на деяких форумах або в окремих майстер-класах. «Гладь» є найбільш поширеним і правильним варіантом для *stockinette stitch*, оскільки чітко передає суть техніки, вживається в офіційних текстах та посібниках з рукоділля, а «лицьова гладь» — це уточнення, що використовують лише для частини техніки.

Yarn-over – «накидання нитки», «накид»

Термін «накидання нитки» є точним і описовим перекладом, що добре пояснює техніку. «Накид» використовується в багатьох джерелах як коротший варіант, який також точно відображає суть дії.

Cast-on – «набір петель», «набивання петель»

Найпоширеніший переклад — «набір петель», який найкраще передає суть техніки. «Набивання петель» іноді використовують для підкреслення процесу, але це не зовсім точний переклад.

Bind-off – «закриття петель», «закінчення ряду»

Термін «закриття петель» є найбільш точним, оскільки описує фінальний етап в’язання. «Закінчення ряду» не повністю відображає суть процесу, оскільки він включає в себе не тільки закінчення ряду, а й закриття петель.

Purl stitch – «виворітна петля», «петля на виворіт»

Термін «виворітна петля» є найбільш прийнятим у в’язанні та відповідає загальній практиці. «Петля на виворіт» — менш вживаний варіант.

Knit stitch – «лицьова петля», «петля на лицьову»

«Лицьова петля» — стандартний переклад, що точно передає суть техніки в’язання. «Петля на лицьову» є менш поширеним варіантом.

Slip stitch – «знята петля», «петля через»

«Знята петля» є найбільш точним та вживаним перекладом. «Петля через» не є популярним варіантом і менш точним.

Crochet hook – «гачок для в'язання», «вишивальний гачок»

Термін «гачок для в'язання» є найпоширенішим в контексті в'язання. «Вишивальний гачок» може бути більш специфічним для вишивки, але іноді використовується в контексті рукоділля загалом.

Wool– «вовна», «шерсть»

«Вовна» — це найпоширеніший переклад для позначення матеріалу, з якого виготовляють нитки. «Шерсть» також правильний термін, але він зазвичай використовується в контексті природного волокна до того, як воно було перероблене на нитки.

Double crochet –« стовпчик із накидом» і «подвійне в'язання».

Chain stitch– «ланцюжок» і «в'язання ланцюжка».

«Ланцюжок» є найкращим і найбільш вживаним варіантом, оскільки є коротким і легко сприймається.

Slip stitch – «з'єднувальний стібок» і «пров'язування», «знята петля»

«З'єднувальний стібок» є більш точним і зрозумілим для технічних описів, ніж «пров'язування».

Cables– «коси» і «косички».

«Коси» є більш вживаним і узгодженим перекладом, що використовують як у в'язанні, так і в контексті моди.

Закономірності перекладу

Щоб забезпечити точність,ясністьі послідовність перекладу термінів в області в'язання та вишивки,слід враховувати кілька важливих аспектів:

1. ***Вибір підходу до перекладу залежно від типу терміну***

Термін "спиці" для *knitting needle* або "гачок" для *crochet hook* не потребують значної адаптації, оскільки мають прямі відповідники в українській мові. Термін "spool" (котушка) можна перекласти як "котушка для ниток",

Використання стандартних термінів без значних змін, допоможе зберегти точність і звичність для користувачів.

Для технік, таких як *ribbing* чи *stockinette stitch*, де вже існують усталені терміни в українській практиці, слід обирати найбільш вживані та зрозумілі варіанти. Для ribbing це буде **"резинка"**, а для *stockinette stitch* — **"гладь"**,"crochet" (в'язання гачком) чи "embroidery" (вишивка),

Використання вже існуючих перекладів є загальноприйнятими серед в'язальниць і вишивальниць, щоб уникнути непотрібної плутанини.

Для технік, що передбачають конкретні стібки, таких як *purl stitch* чи *knit stitch*, слід використовувати **"лицьова петля"** і **"виворітна петля"**.

Вибір точних термінів для стібків допоможе зберегти технічну правильність і чіткість для майстринь.

2. **Використання описових пояснень або адаптацій для термінів без українських аналогів**

Якщо цей термін не має прямого аналога українською мовою, використовуємо адаптивний або описовий переклад. Наприклад, у терміні **yarn-over** ви можете використовувати *"накид"* або *"накидання нитки"*, залежно від контексту.

Для термінів, які пов'язані із конкретними техніками, наприклад, ***cables***, часто використовують варіанти *"коси"* або *"косички"*, обираємо більш точне, коротке та загальновживане слово — *"коси"*.

У випадку,коли в українській мові немає прямого перкладу , використовуємо адаптивний переклад або опис, орієнтуючись на функціональне значення терміна і його сприйняття аудиторією.

Якщо термін має яскраво виражений міжнародний контекст і використовується в англомовних джерелах, важливо вибрати адаптивну

версію, яка буде легко впізнавана українською аудиторією. Такий підхід дозволяє зберегти точність, але в той же час робить термін більш зрозумілим в контексті українського рукоділля.

Не менш важливо зберігати традиційні українські назви для термінів, пов'язаних з техніками та матеріалами, які мають велику культурну цінність в Україні. Це не лише зберігає національну ідентичність, а й підкреслює унікальність українського рукоділля. ***Приклад*** — *tapestry* (гобелен). Хоча це слово має загальне значення, в українському контексті термін **"гобелен"** чітко асоціюється з певною технікою тканини, що має довгу історію в Україні, і тому варто використовувати саме цей варіант.

Якщо міжнародний термін не має точного українського аналога або є сумніви в його розумінні, краще додати опис або пояснення для кращого розпізнавання. Це дозволяє уникнути непорозумінь і робить переклади більш доступними для широкої аудиторії.

До терміну *cables* (коси) можна додати уточнення: *"коси (візерунки, що створюються шляхом переплетення нитки)"*, якщо йдеться про техніку в’язання, щоб пояснити її суть.

Для перекладачів важливо дотримуватися балансу між традиційними українськими та новими міжнародними термінами. Якщо використовується термін з іншої культури чи країни, він не повинен замінювати існуючий український термін, якщо він вже має культурне чи технічне значення.

У сучасних термінах в'язання, таких як як *amigurumi* (японська техніка створення малих фігурок з пряжі), можна використовувати **"амігурі"**, але якщо такі терміни не є широко відомими, доцільно додавати пояснення, щоб підкреслити їхній культурний контекст.

Отже, важливість термінів у галузі декоративно-ужиткового мистецтва обумовлена їхньою здатністю точно описувати техніки, інструменти, матеріали та процеси, які є основою для творчості та навчання.

Переклад термінів у галузі в’язання та вишивки стикається з рядом специфічних викликів, які виникають через культурні, лінгвістичні та технічні відмінності між англомовними та українськими традиціями

Онлайн-ресурси пропонують систематизовані глосарії, покрокові інструкції та теоретичні матеріали, що допомагає краще зрозуміти контекст. Онлайн-ресурси можуть містити кілька варіантів перекладу одного терміна, залежно від регіону чи школи в'язання, що створює певну плутанину. Проте, надмірна деталізація може ускладнити процес розуміння для новачків.

У деяких випадках взагалі використовуються застарілі або локалізовані терміни, які не відповідають сучасним практикам.

Вибір методу перекладу термінів у сфері декоративно-ужиткового мистецтва визначається джерелом інформації та цільовою аудиторією.

Для широкого використання та популяризації підходять доместикація та описовий переклад. Для професійного рівня важливими є калькування, транскрипція та стандартизація. Комбінований підхід дозволяє врахувати як технічні, так і культурні аспекти перекладу.

ВИСНОВКИ

В процесі і результаті проведеного дослідження було розкрито зміст поняття «термін», «терміносистема». Проаналізована класифікація лінгвістів щодо цієї теми.

За матеріал було обрано терміни у сфері декоративно-ужиткового мистецтва,зокрема в’язання та вишика .

Терміни в галузі декоративно-ужиткового мистецтва, особливо в’язання та вишивки, часто мають багатозначність і місцеву специфіку. Це пов’язано з різноманітністю технік, стилів, матеріалів і виразів, які активно розвиваються в різних культурах. Тому перекладач має враховувати не лише технічні аспекти терміну, а й його культурне значення, яке може змінюватися залежно від контексту.

У перекладі термінів декоративно-ужиткового мистецтва важливо зберегти не лише точність, а й культурну специфіку. Багато термінів є частиною національних традицій і мають глибоке символічне значення, тому дослівного перекладу слід уникати, наскільки це можливо, оскільки дослівний переклад може призвести до втрати важливих культурних елементів.

Враховуючи багатство та унікальність термінології в галузі в’язання та вишивання, часто неможливо знайти прямі відповідники в мові перекладу. Тому значення терміна можна передати за допомогою калькування, транскрипції, описового перекладу або навіть створення нових термінів, таким чином зберігаючи автентичність оригінального тексту.

Деякі терміни змінювали своє значення з плином часу. Це вимагає від перекладача аналізу еволюції терміна

Відповідно до морфологічних ознак було виділено наступні класи термінологічних одиниць: односкладні терміни, двоскладні терміни, багатоскладні терміни, терміни-словосполучення, абревіатури.

При вивченні семантики термінологічної лексики, представленої в англомовному словнику: виявлені такі характерні особливості термінів сфери декоративно-ужиткового мистецтва :

1) семантика термінів носить комплексний характер і відображає поєднання загальноприйнятого досвіду з науковим знанням;

2) значна частина простих і похідних термінів утворені шляхом термінологічного переосмислення загальновживаних слів;

Практична частина дослідження зосереджена на аналізі конкретних перекладів, які можуть виявити різні проблеми та методи їх вирішення, що допоможе покращити практику перекладу в цій галузі. Вивчення реальних прикладів перекладу допоможе сформулювати найефективніші стратегії роботи з декоративно-ужитковою художньою термінологією.

Доместикація сприяє адаптації іноземних термінів до українського мовного контексту, роблячи їх зрозумілими та доступними для цільової аудиторії. Цей підхід допомагає зберегти культурну специфіку, враховуючи традиції та особливості національної термінології. Завдяки доместикації вдається подолати мовні та культурні бар’єри, спростити навчання та розуміння технік для новачків, а також забезпечити єдність термінології в навчальних матеріалах.

Форенізація дозволяє зберегти автентичність оригінальних термінів, акцентуючи їх походження та специфіку. Ця стратегія є важливою для аудиторії, яка знайома з міжнародними ресурсами або працює з англомовними інструкціями. Форенізація підтримує інтеграцію в глобальний контекст, зберігаючи точність термінів і забезпечуючи їхню впізнаваність у міжнародних спільнотах.

Прямий переклад використовується для загальновживаних термінів, які мають точний аналог у цільовій мові. Калькування – передає дослівне значення складових частин терміна. Описовий переклад– пояснює термін, щоб краще зрозуміти його функцію або техніку. Адаптація–метод пристосовує терміни до культурних або технічних особливостей мови

перекладу. Переклад існуючих термінів – такий підхід використовує усталені українські терміни для позначення явищ чи об'єктів. Транскрипція– такий метод зберігає звучання оригінального терміна.

Важливу роль у процесі перекладу відіграє візуальний контекст. Джерела, що містять відео або фото (YouTube, Instagram, Pinterest), значно спрощують переклад, оскільки візуальні матеріали допомагають краще зрозуміти терміни та їхнє використання.

Переклад термінології декоративно-ужиткового мистецтва не обмежується лише лінгвістичними аспектами, але також включає вивчення естетичних, культурних і технічних характеристик конкретних форм мистецтва. Цей аспект вимагає від перекладача не лише знання лексикографії, а й знання мистецтвознавства, культурології, історії та інших галузей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко І.О. Термінологія як елемент професійної комунікації. Чернівці: Чернівецький університет, 2011. С.25-27.

2. Білодід І.К. Основи загального мовознавства, 1984. С. 44-48.

3. Галичкина Л. Г. Термінологія в контексті спеціалізованих мов, 2001. 80 с.

4. Головін Б. Н. Теорія і практика термінознавства, 1988. 270 с.

5. Голуб Л.М. Основи термінознавства, 2000. С.27-30.

6. Голубовська М. І. Українська термінологія: проблеми та перспективи 2010. 60 с.

7. Горбачь Л.А.Терміносистема: структура, функції та класифікація. Київ: Наукова думка, 2008. С.78-81.

8. Гринев С.В. Практична стилістика, 1987. 184 с.

9. Гринчук О.В. Крос-культурний аспект перекладу мистецької термінології. Львів: 2015. С. 99-102.

10. Д’яков А.С. Основи термінотворення : семантичні та соціолінгвістичні аспекти, 2000. 218 с.

11. Давидова М.О. Переклад як культурний акт: специфіка термінів у декоративно-ужитковому мистецтві. Київ: 2019. С.45-47.

12. Дем'янчук Т.О. Особливості перекладу термінів в декоративно-ужитковому мистецтві: Кейс вишивання. Київ: 2018. С.100-103.

13. Дмитрієва В.Д. Проблеми перекладу термінів у культурній ідентичності народних мистецтв, 2017. С. 23-32.

14. Дудок Р. І. Теоретичні основи термінознавства, 1986. 184 с.

15. Жайворонок В.В. Термінологія в загальномовному словнику. 1998. С.210-212.

16. Житін Я. В. Теоретичні основи термінознавства, 2000. 120 с.

17. Жолобова Л.І. Термінологія у сфері мистецтва: Особливості перекладу. Київ: 2008. С.89-92.

18. Задорожна О.Д. Міжкультурний аспект перекладу декоративно-ужиткових термінів.Чернівці: 2020. С.102-104.

19. Золоте Руно URL: zlatka.com.ua (дата звернення: 01.10.2024).

20. Іваненко Л. С. Техніки вишивання: основи та терміни. Одеса: Студія мистецтв, 2011.С.90-93.

21. Іваненко О.І. Термінологічна лексика у сфері мистецтва: класифікація і функціонування. Київ: 2016. С.30-34.

22. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: 2004. 576 с.

23. Карабан І.В Практичний курс перекладу англійської мови, 2004. С 67-70.

24. Кияк О.М. Термінологічні системи та їх розвиток, 1994. 30 с.

25. Кияк Т. Р. Основи перекладознавства. Київ: 2006. С.47-49.

26. Кияк Т.Р. Функції та переклад термінів у фахових. 2008. С.3-5.

27. Кірш С.Ю. Термінологія та терміносистема: теорія і практика. Харків: 2010. С.78-82.

28. Коваленко І.Д. Класифікація термінів у галузі мистецтва та її особливості. Львів: 2010. С.23-25.

29. Корунець В. Г. Теорія і практика перекладу, 1983. С. 50-60.

30. Кочерган О. С. Вступ до мовознавства С.70-80.

31. Кравченко Л. Г. Декоративно-прикладнемистецтво: терміни та поняття. Київ: 2017. С.33-36.

32. Кузьменко І.М. Класифікація термінів та їх роль у міжкультурному спілкуванні. Київ: 2017.С.13-18.

33. Кузьменко О.Г. Особливості перекладу термінів декоративно-ужиткового мистецтва. 2014. С.22-26.

34. Левицький І. Б. Основи науково-технічного перекладу. Львів: 2009.С.16-20.

35. Левченко С.П. Сучасні проблеми термінології: класифікація та стандартизація. Київ: Академія, 2007. С.30-33.

36. Ліфанова Л.П.Терміни як елементи наукової комунікації: класифікація і семантика. Київ: 2013.С.55-58.

37. Марченко В.І.Лексика культури і мистецтва: проблеми перекладу. Київ: Наукова думка, 2010.С.10-14.

38. Марченко Н.П. Інтерпретаціятермінів у перекладі декоративно-ужиткових мистецтв: Кейс вишивання та в'язання, 2019. С.45-59.

39. Маслов В.І. Лексикографія сучасної української мови. Київ: Наукова думка, 2000. С.90-93.

40. Маслов В.І. Лексикографія сучасної української мови. Київ: Наукова думка, 2000.С.77-80.

41. Матвіїна О.Г**.** Основи термінознавства**,** 1999 . С.45-5**0.**

42. Мкртчян Г.В. Теорія перекладу: Навчальний посібник. Київ: Видавництво "Освіта". 2001. С.122-125.

43. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови. Харків: Основа, 1993. С.240-255.

44. Мотильова Т. І. Українська термінологія декоративно-ужиткового мистецтва. Київ: Либідь, 2013.С.88-90.

45. Назаренко Т.Р. Терміносистема в художньому перекладі: теорія і практика.Харків: 2014.С.20-23.

46. Наталенко О.Г. Основи перекладу термінології мистецтва. Чернівці: Чернівецький університет, 2005. С.66-70.

47. Наталенко О.Л. Основи перекладу термінології мистецтва. Чернівці: Чернівецький університет, 2005. С.120-124.

48. Петренко О.О. Терміни в культурологічному контексті: теорія і практика перекладу. Київ: Освіта, 2009. С.133-136.

49. Піскун Л.Д. Крос-культурний аналіз термінів декоративно-ужиткового мистецтва, 2016. С.150-154.

50. Потебня О.М. Міркування про мову, 1862. С. 35-38.

51. Рибак Т.О. Переклад як форма міжкультурної комунікації: проблеми та перспективи. Одеса: ОНУ, 2017. С.144-148.

52. Романюк В.Т. Класифікація термінів і проблеми перекладу спеціалізованої лексики. Київ: Літера.2013.С.89-94.

53. Сидоренко О.В. Переклад термінології культурно-мистецьких дисциплін. Харків: ХНУ, 2011. С.166-168.

54. Симоненко Л. О. Термінологія як об'єкт лінгвістичних досліджень, 2004. 28 с.

55. Слюсар В. І. Теорія і практика перекладу термінологічних систем. Львів: Львівський національний університет, 2009.С.170-173.

56. Смирнова В.М.Терміносистема та її функції в сучасній лінгвістиці. Харків: ХНУ, 2012. С.160-164.

57. Соколов В.Г. Основи перекладознавства, 2003. С.133-137.

58. Тернопільський І.І. Термінологія візуального мистецтва: теорія та практика перекладу. Київ: Академія, 2009. С.144-148.

59. Томашевська О.І. Класифікація термінів: теоретичні та практичні аспекти. Одеса: ОНУ, 2014.С.320-322.

60. Хельмут Фелбер Manual of Terminology, 1984.

61. Черноватий Л. М. Методологія перекладу спеціальної термінології. Харків: Харківський національний університе, 2010. 180 с.

62. Шевельов Ю. О. Історія української мови, 1978 . 95 с.

63. Шевченко В.В. Термінологія та її класифікація в різних мовах: міжкультурний аналіз. Одеса: ОНУ, 2018. 333 с.

64. Шмидт І. Ю. Переклад як креативний процес: Теорія і практика.Львів, 2005.С.102-105.

65. Якубович І.В. Природа терміносистеми та класифікація термінів у спеціальних галузях знання. Львів: ЛНУ,2011.С.20-23.

66. Якубович О.А. Термінологічні питання перекладу у сфері декоративно-ужиткового мистецтва. Київ: Освіта, 2012. С.70-72.

67. Newmark Peter. A Textbook of Translation. Prentice Hall, 1988.

68. Petterson Alice. The Art of Knitting: Terminology and Techniques. London: Thames & Hudson, 2018.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

69. Паламарчук Л.С. Загальномовний словник і термінологія. 1975. С.22-32.

70. Craft Yarn Council URL: https://craftyarncouncil.com/ (дата звернення: 18.11.2024)

71. Рудницька Т. М. Словник термінів з вишивання та в'язання. Львів: Світ, 2012. С.129-135.

72. Словник термінів декоративно-ужиткового мистецтва Київ: Техніка, 2006. С.150-153.

73. Словник української термінології декоративно-ужиткового мистецтва. Київ: Наукова думка, 2014.С.67-69.

74. Енциклопедичний словник декоративно-ужиткового мистецтва, Львів: 2009. С.65-68.

75. Fanny Lambert A Dictionary of Needlework, Caulfeild, 1882.

76. Podskazok.net URL: https://podskazok.net/ua/viazannia/pereklad-terminiv-viazannia.html (дата звернення:15.11.2024)

77. Lovecrafts.com URL: https://www.lovecrafts.com/en-gb

78. https://www.craftsy.com/post/british-vs-american-crochet-terms/ (дата звернення: 20.10.2024)

ДОДАТОК А

ТЕРМІНИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОUJ МИСТЕЦТВА (В'ЯЗАННЯ ТА ВИШИВКИ) ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

1. Stitch – Петля
2. Yarn – Пряжа
3. Needle – Спиця
4. Row – Ряд
5. Pattern – Візерунок
6. Gauge – Щільність в'язання
7. Loop – Петля
8. Project – Проект
9. Cast-on – Набір петель
10. Bind-off – Закриття петель
11. Fabric – Тканина
12. Twist – Перекрутка
13. Tension – Натяг
14. Swatch–Зразок в'язання
15. Yarn over–Накид
16. Stitch marker–Маркер для петель
17. Circular needle–Кругла спиця
18. Double-pointed needle–Двостороння спиця
19. Skein–Моток
20. Fringe–Чубчик
21. Darning–Зашивання
22. Project bag–Сумка для виробу
23. Hook–Гачок
24. Pattern repeat–Повтор візерунка
25. Slip knot–Слизький вузол
26. Bobbin–Котушка
27. Weaving–Ткацтво

28.Lace–Мереживо

29.Crochet–В'язання гачком

30.Braid – Коса

31.Texture–Текстура

32.Colorway–Кольорова схема

33.Raveling–Розпускання

34.Knitting bag–Сумка для в'язання

35.Spool –Бобіна

36.Tassel–Помпон

37.Needle case – Коробка для спиць

38.Wool – Шерсть

39.Crochet hook–Гачок для в'язання

40.Scarf – Шарф

41.Soft–М'який

42.Thick–Густий

43.Thin–Тонкий

44.Stretchy–Еластичний

45.Warm –Теплий

46.Lightweight –Легкий

47.Textured–Фактурний

48.Chunky–Об'ємний

49.Colorful–Яскравий

50.Versatile–Універсальний

51.Durable–Міцний

52.Luxurious–Розкішний

53.Aesthetic–Естетичний

54.Warm-toned –Теплий відтінок

55.Cool-toned–Холодний відтінок

56.Fluffy –Пухнастий

57.Patterned–З візерунком

58.Smooth–Гладкий

59.Cozy–Затишний

60.Sheer –Прозорий(тонкий)

61.Textured–Фактурний

62.Vibrant–Яскравий

63.Subtle–Легкий

64.Rustic–Сільський

65.Classic–Класичний

66.Natural–Природний

67.Handcrafted–Ручної роботи

68.Elegant–Елегантний

69.Fun–Веселий

70.Professional –Професійний

71.Comfortable –Зручний

72.Striking–Вражаючий

73.Bold–Яскравий

74.Substantial–Значний

75.Intricate–Складний

76.Knit–В'язати

77.Purl–Пров'язати

78.Cast on–Набрати

79.Bind off–Закрити

80.Slip–Слизьнути

81.Yarn over –Накид

82.Decrease–Зменшити

83.Increase–Збільшити

84.Change color–Змінити колір

85.Knit together–В'язати разом

86.Frogging –Розпускати

87.Tension–Тягнути

88.Block–Блокувати

89.Whip stitch–Сшити

90.Braid–Плести

91.Twist–Повернути

92.Gather–Зібрати

93.Seam–Зшити

94.Darn–Заґрунтувати

95.Join–Приєднати

96.Stitch–Шити

97.Finish–Завершити

98.Measure–Виміряти

99.Weave–Ткати

100. Rewind–Повернути назад

101. Stretch–Розтягнути

102. Fix –Виправити

103. Pompom–Робити помпон

104. Snag–Схопити

105. Rip –Порвати

106. Twist–Закручувати

107. Align–Вирівняти

108. Fold–Скласти

109. Pull–Тягнути

110. Count–Порахувати

111. Sample–Зразок

112. Tuck–Загорнути

113. Loop–Утворити петлю

114. Stitch up–Зашити

115. Press–Пресувати

116. Ravel–Розпустити

117. Backtrack–Повернутися до попереднього етапу в'язання.

118. Detach–Від'єднати
119. Hold–Тримати
120. Knitting needles–Спиці
121. Crochet hook–Гачок
122. Yarn winder–Наметка для пряжі
123. Stitch markers–Маркери для петель
124. Tapestry needle–Голка для гобеленів
125. Darning needle–Зашивна голка
126. Scissors–Ножиці
127. Measuring tape–Рулетка
128. Gauge ruler–Рулетка для щільності
129. Yarn bowl–Чаша для пряжі
130. Cable needle–Спиця для кабелів
131. Row counter–Лічильник рядів
132. Pom pom maker–Пристрій для помпонів
133. Needle case–Коробка для голок
134. Stitch holder–Тримач для петель
135. Yarn cutter–Різак для пряжі
136. Winding tool–Пристрій для намотування
137. Needle gauge–Щуп для голок
138. Embroidery–Вишивка
139. Cross-stitch Хрестик
140. Satin stitch–Гладь
141. Running stitch–Прямий стібок
142. Chain stitch–Ланцюговий стібок
143. French knot–Французький вузол
144. Appliqué –Аплікація
145. Crewel embroidery–Вишивка крюелем
146. Canvas work–Канва
147. Needlepoint–Набивання

148. Quilting–Квілтинг
149. Stumpwork–Об'ємна вишивка
150. Long and short stitch–Довгий і короткий стібок
151. Jacobean embroidery–Якобейська вишивка
152. Silk ribbon embroidery–Вишивка шовковими стрічками
153. Blackwork–Чорна вишивка
154. Hardanger–Хардангер
155. Sashiko–Сашико
156. Smocking–Смокінг
157. Tapestry–Гобелен
158. Free embroidery–Вільна вишивка
159. Surface embroidery–Поверхнева вишивка
160. Thread painting–Вишивка нитками
161. Beading–Бісероплетіння
162. Goldwork–Золота вишивка
163. Cutwork–Вирізування
164. Woven embellishment–Вплетена декорація
165. Embroidery hoop–Вишивальний обруч
166. Embroidery needle–Вишивальна голка
167. Tapestry needle–Голка для гобеленів
168. Thread cutter–Різак для ниток
169. Fabric stabilizer–Стабілізатор тканини
170. Needle threader–Вкладка для нитки
171. Marking pen–Олівець для розмітки
172. Stitch markers–Маркери для петель
173. Thimble–Наперсток
174. Bobbin–Бобіна
175. Ruler–Лінійка
176. Pincushion–Подушечка для шпильок
177. Snap fasteners–Застібки

178. Embroidery floss–Вишивальна нитка
179. Needle case –Коробка для голок
180. Thread organizer–Органайзер для ниток
181. Fabric scissors–Тканинні ножиці
182. Awl–Прокол
183. Tailor's chalk–Крійна крейда
184. Cording foot–Ніжка для шнурів
185. Embroidery card-Вишивальна картка
186. Loop turner -Перевертач петель
187. Yarn cutter–Різак для пряжі
188. Weaving loom–Ткацький верстат
189. Applied art–Прикладне мистецтво
190. Folk art–Народне мистецтво
191. Craftsmanship–Ремесло
192. Aesthetic–Естетичний
193. Ornamental–Орнаментальний
194. Textiles–Текстиль
195. Weaving–Ткацтво
196. Design–Дизайн
197. Innovation–Інновація
198. Artisanship–Артезанство
199. Motif –Мотив
200. Textile art–Текстильне мистецтво
201. Surface design–Поверхневий дизай
202. Functional art–Функціональне мистецтво
203. Authenticity–Автентичність
204. Craft fair–Ремісничий ярмарок
205. Handicraft–Ручна робота
206. Art movement–Мистецький рух
207. Craft revival–Відродження ремесел

208. Decorative arts–Декоративне мистецтво
209. Design thinking–Дизайнерське мислення
210. Visual culture–Візуальна культура
211. Art criticism–Мистецька критика

SUMMARY

The object of the study was the terminological system of decorative applied arts, specifically terms related to techniques, tools, materials, and processes in knitting and embroidery.

The purpose of the work was to identify the features of terminology translation in the field of decorative applied arts, particularly in knitting and embroidery, from English to Ukrainian, to investigate the main translation issues, and to develop recommendations for ensuring accuracy, adequacy, and cultural appropriateness in translation.

Theoretical and Methodological Foundations: the research is based on the theoretical foundations of the works by L.M. Holub, V.I. Karaban, V.H. Korunets, and M.I. Mostovyi.

The research focuses on terminology in the field of decorative applied arts (knitting and embroidery).

As a result of the research, typical terms and concepts of decorative applied arts used in knitting and embroidery were systematized. The main translation difficulties of English terms arise from the polysemy of terms, the absence of equivalents in the target language, and cultural-historical differences. The most common translation methods are: calquing to preserve the structure of the terms, term adaptation considering the cultural context, and descriptive translation for specific techniques that do not have Ukrainian equivalents.

***Keywords**: translation of terminology, decorative applied arts, knitting, embroidery, calquing, descriptive translation, cultural adaptation.*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Кіпка Надія Віталіївна, студенка 2 курсу магістратури, денної форми навчання, факультету іноземної філології, спеціальність 035 «Філологія», освітньо-професійна програма переклад (англійський),адреса електронної пошти n.kipka06@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА (В'ЯЗАННЯ, ВИШИВКА) відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 24.11.2024 Кіпка Н.В.